

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Obsahová analýza programatiky a mediálních
reprezentací politické strany Úsvit – Národní Koalice
pohledem teorií politického extremismu a radikalismu**

Stanislav Kohout

Plzeň 2017

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Bakalářská práce

**Obsahová analýza programatiky a mediálních reprezentací
politické strany Úsvit – Národní Koalice pohledem teorií
politického extremismu a radikalismu**

Stanislav Kohout

Vedoucí práce:

PhDr. Petr Krčál, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2017

Rád bych poděkoval panu PhDr. Petru Krčálovi, Ph.D. za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce.

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2017.....

Obsah

Úvod.....	6
1. Teoretická část – operacionalizace pojmů extremismus radikalismus a populismus.....	8
1.1. Politický extremismus.....	8
1.2. Pravicový extremismus	11
1.3. Politický radikalismus	13
1.4. Pravicový radikalismus.....	13
1.5. Vymezení populismu	14
2. Vznik a organizační struktura politické strany Úsvit Národní Koalice.....	16
3. Metodologické ukotvení práce	18
4. Analytická část – obsahová analýza programatiky, mediálních reprezentací, periodika Národní listy a sociálních sítí	21
4.1. Obsahová analýza programatiky strany	21
4.2. Obsahová analýza mediálních reprezentací	26
4.3. Analýza obsahu periodika Národní listy	34
4.4. Obsahová analýza sociálních sítí.....	40
Závěr	44
Zdroje.....	54
Resumé.....	55

Úvod

Předkládaná bakalářská práce se zabývá fenoménem politického extremismu a radikalismu, jehož výzkum má hluboké kořeny v poli politických věd. Problematika extremismu a radikalismu se v rámci politologie stává v České republice stále více předmětem diskuzí v různých prostředích a rovinách. A to zejména v době, kdy Evropa čelí rostoucí „hrozbě“ imigrace, dodává těmto pojmům zcela nový prostor projevu.

Cílem bakalářské práce je aplikace teorií extremismu a radikalismu na politickou stranu Úsvit Národní Koalice a provedení obsahové analýzy programatiky a mediálních reprezentací strany pohledem výše uvedených teorií. K tomu, abych mohl k tomuto cíli dospět, jsem si stanovil výzkumné otázky – nakolik lze aplikovat teorie politického extremismu a radikalismu na politickou stranu Úsvit Národní Koalice a jak je možné nahlížet na danou politickou stranu pohledem těchto teorií? Nakolik je programatika a mediální reprezentace strany pohledem výše uvedených teorií extremistická a radikální?

K tomu, abych mohl dosáhnout stanoveného cíle, jsem práci rozdělil do několika dílčích částí. Nejprve představím jednotlivé teorie politického extremismu a radikalismu. A to i přes fakt, že vymezení obecnějšího pojmu „politický extremismus“ či „politický radikalismus“ je v politologii problém. To zejména proto, že v ní existují vedle sebe různé vědecko-teoretické přístupy, což do značné míry zabraňuje vytváření obecných definic. Je proto nemožné vytyčit přesné hranice či říci, které organizace patří do prostoru politického extremismu nebo radikalismu. Politologie může pouze nabídnout některé možnosti, jak lze na problém politického extremismu a radikalismu nahlížet (Fiala 1998: 9).

V další části představím jednotlivé politické teorie extremismu a radikalismu na konkrétní politické straně – Úsvit Národní Koalice. Tato strana disponuje značným počtem výroků, které se dají považovat buďto za extremistické, či radikální. V práci neopomenu ani sjednocení s neméně extremistickou a radikální

iniciativou Blok proti islámu. V této části se také budu věnovat programatice strany Úsvit Národní Koalice. Programatiku strany podrobím detailní obsahové analýze pohledem výše zmíněných teorií.

Následně se budu věnovat obsahové analýze mediálních reprezentací strany. Zde se zaměřím na mediální sdělení, která jsou obsažená ve stranickém periodiku Národní listy, ale také v oblasti sociálních sítí. Je možné konstatovat, že význam reprezentace v prostoru sociálních sítí prudce stoupá (Alvares – Dahlgren 2016: 53) a politická strana Úsvit Národní Koalice tuto oblast využívá poměrně aktivně.

V závěrečné části zhodnotím, nakolik se odráží teorie politického extremismu a radikalismu v politické straně Úsvit Národní Koalice, v její programatice, mediálních reprezentacích a výrocih jejích představitelů.

1. Teoretická část – operacionalizace pojmů extremismus radikalismus a populismus

1.1. Politický extremismus

Vymezení pojmu politický extremismus a jeho následné využívání je problém nejen v politologii. Nejednoznačnost tohoto termínu je zapříčiněná několika různými aspekty. Jednou z příčin je jeho velmi volné používání v médiích, kdy dochází k označení různých osob, skupin nebo jevů, které jsou z politologického hlediska přinejmenším sporné. Pro média je také typické časté synonymní zaměňování pojmů extremismus a radikalismus. Běžně se lze s nesprávně používaným pojmem extremismus setkat také v politickém prostředí, a to jako s pokusem politika zdiskreditovat svého oponenta, neboť označení extremisty ve společnosti vyvolává negativní konotace (Fiala 1998: 7). Nicméně problematické používání termínu extremismus není chybou jen medií nebo demagogických politiků, na jeho obsahu se neshodnou ani politologové. V následující kapitole vymezím pojem extremismus a představím, jak je tento termín chápán z hlediska politologie.

Jak jsem naznačil výše, politologie stále nemůže pojem politického extremismu plně uchopit. Jedním z důvodů je neexistence obecně platné definice (Chmelík a kol. 2012: 14). To je částečně zapříčiněné různými definicemi autorů, kteří pocházejí z odlišných profesí (Fleming 2014: 396). Obvykle se extremismus chápe jako ideologie či aktivita, která směřuje proti stávajícímu politickému systému a snaží se ho nahradit vlastním politickým systémem. Projevy extremismu nabývají forem nesnášenlivosti vůči všemu cizímu, sklonem k vyhrocování stanovisek či sklony k dogmatismu (Charvát 2007: 9, Mareš 2003: 21). Seymour Martin Lipset a Earl Raab uvádějí, že extremismus má tendence k porušování demokratických procedur a útočí na základní hodnoty a pravidla demokratického ústavního státu (Lipset – Raab 1973: 4). Němečtí politologové Uwe Backes a Eckhard Jesse charakterizují obsah pojmu politický extremismus jako antitezi k demokratickému ústavnímu státu, který se projevuje v rovině myšlenek a jednání. Extremisté se staví proti multipartismu a upřednostňují zastoupení jedné politické strany. Věří, že je možné

mít jednu pravdu, a na základě toho zavrhnou ostatní myšlenkové proudy, proti kterým vystupují podezíravě, nebo je dokonce vnímají jako zaměřené proti jejich vlastní vůli. Stávající demokratický systém stojí podle extremistů za morálním a kulturním úpadkem i korupcí (Mareš 2003: 21). Toto tvrzení potvrzuje Úsvit Národní Koalice jedním z bodů tzv. Pražské deklarace, dokumentu určenému k projevu na demonstraci, kterou strana pořádala: „*Odmítáme se podřizovat evropské centrální vládě. Panování bruselských a globálních elit přineslo pouze bídu, nezaměstnanost, korupci, chaos a morální rozvrat....*“ (Úsvit NK 2016).

Média v demokratickém státě jsou podle extremistů pouze výplodem elit, který manipuluje s veřejným míněním (Mareš 2003: 21). Lze konstatovat, že na základě nedůvěry extremistických skupin ve veřejné zpravodajství se tyto subjekty obrací na alternativní média. Ministerstvo vnitra (dále v textu MV) zaznamenala již v roce 2014 působení alternativních zpravodajských webů a portálů v ČR. Tato média dokázala výrazným způsobem ovlivňovat tuzemskou extremistickou scénu, ale také část veřejnosti, která má pocit, že mainstreamové zpravodajství záměrně zamlčuje nebo zkresluje některé informace. V roce 2014 byly rovněž zaznamenány zjevné pokusy o manipulování veřejného mínění, nebo dokonce o vyvolání protestních či jiných akcí (MV 2015: 21).

MV ČR pracuje s definicí politického extremismu jako s ideologicky vyhraněnými postoji vyznačujícími se prvky netolerance a útočící proti základním demokratickým ústavním principům (MV 2010). Podle Jana Charváta je tento způsob vymezení definice pro sociální vědy nedostačující a tvrdí, že ministerstvo vnitra si definici vytvořilo tak, aby vyhovovalo jeho potřebám¹. Extremismus je potřeba podle Charváta chápat v širším měřítku, nikoliv jako postoj vůči konkrétní vládě nebo stávajícím ústavním principům, ale jako směřování proti obecným principům, je to „*jakékoliv snažení proti stávajícímu politickému zřízení*“ (Charvát 2007: 12). Tento pohled považuji za velmi simplifikující a příliš obecný. Skrze Charvátův pohled na problematiku bych takto mohl označit jakýkoliv politický subjekt vystupující proti současnému politickému

¹ Zde je potřeba dodat, že kniha Jana Charváta je již 10 let stará a za tu dobu se přístup MV, BIS a PČR proměnil.

zřízení (vládě). Těmto subjektům však nemusí jít o prosazení extremistických kroků, jako je například zásadní změna v demokracii nebo její úplné odstranění (zrušení multipartismu atd.), jak uvádí Uwe Backes a Eckhard Jesse. Cílem zmíněných politických subjektů tak může být „pouze“ snaha kritizovat vládu. Podobně jako opozice, která kontroluje a kritizuje vládu, nemůže být okamžitě označena za extremistickou, ale spíše plní svoji důležitou úlohu v demokratickém systému. Dále Charvát dodává, že pro extremistické skupiny je příznačné, že se kvůli pejorativním konotacím spjatým s tímto termínem samy neoznačují za extremistické, ale spíše mají tendenci se tomuto označení bránit (Charvát 2007: 13). Snahu nebýt označován za extremistickou stranu má také Úsvit, takto se vyslovil jeden z poslanců strany Martin Lank v reakci na Výroční zprávu o extremismu na území ČR za rok 2015, která Úsvit označila za extremistickou: *„Vnitro nás označuje za populistické hnutí, které konkuruje pravicově extremistickým subjektům. Toto spojování nás hrubě poškozuje a je třeba jej jednoznačně odmítnout.“* (Úsvit NK 2016a).

Podle BIS jsou extremistické postoje takové, které mohou přejít v aktivity působící, ať již přímo nebo v dlouhodobém důsledku, destruktivně na stávající demokraticko-politický ekonomický systém. Tedy, že se snaží nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým – autoritářstvím, totalitou, diktaturou nebo anarchií (MV 2010).

Policie ČR operuje se stejným vymezením extremismu, které používá MV. Lektor policejní akademie Marian Brzybohatý definuje extremismus jako neochotu k přijímání politických kompromisů a nabízení jednoduchých řešení jinak složitých problémů, která jsou však často nereálná. Jedná se o verbální, grafické, násilné a jiné aktivity jednotlivců či skupin, které výrazně vybočují ze všeobecně uznávaných norem a obsahují výrazné prvky intolerance, nesnášenlivosti, odmítavé postoje ke kompromisu a útočící podstatu ke státu a jeho společenskému zřízení. Společnými znaky všech forem extremismu je odmítání právních i morálních norem, které jsou spojené s názorovou a rasovou nesnášenlivostí (Brzybohatý 1999: 57–58).

Odlišný pohled na politický extremismus nabízí Jan Chmelík, který jej vidí

jako produkt demokratizačních procesů. Demokracie zpravidla nemá dostatek účinných obranných mechanismů, které by ji bránily vůči škodlivým aktivitám a procesům. Projevy extremismu (i radikalismu) tak Chmelík vnímá jako průvodní jev většiny demokratických společností (Chmelík a kol. 2012: 13).

V důsledku nejasného vymezení pojmu politický extremismus Strmiska odkazuje na teorii politických systémů a tvrdí, že v této oblasti se aplikace extremismu či extremistické strany dá lépe uchopit. Uplatnění těchto pojmů je totiž vázáno na konstrukci politického prostoru, jako extrémní jsou označovány formace umístěné v „krajních“ perifériích politického prostoru. Strmiska si pomáhá Sartorim a jeho konceptem antisystémové strany, tedy opozice, která nesdílí hodnoty politického řádu. Podle Strmisky lze do jisté míry odůvodnit implicitní ztotožňování antisystémové strany s extremistickou stranou. Nicméně Strmiska upozorňuje na určitou rozporuplnost a nekorektnost v používání tohoto konceptu (Strmiska 1998: 31-32).

Na prázdnotu pojmu politický extremismus upozorňuje také Fiala. Politologie nemůže nabídnout plné vysvětlení tohoto pojmu. To je zapříčiněno tím, že význam politického extremismu má více normativní než deskriptivní výraz. Pojem politický extremismus je podle Fialy prázdňý a libovolně aplikovatelný. V důsledku toho odkazuje spíše na pravolevou osu těchto pojmů (Fiala 1998: 9-10). Podobně jako Fiala poukazuje na prázdnotu pojmu extremismus z pohledu práva i MV a tvrdí, že tento pojem není právně nijak definován (MV 2010).

1.2. Pravicový extremismus

Podobně jako politický extremismus (i radikalismus) postrádá jeho pravicová „odnož“ jakoukoliv obecně platnou definici. Ani zkušení analytici se na vymezení pojmu pravicového extremismu neshodnou (Merkel – Weinberg 2005: 3-4). Již na samotné dělení pravolevého politicko-ideologického spektra extremismu vyvstává silná kritika. Ta poukazuje především na to, že pravicový extremismus (a radikalismus) je možné ztotožňovat s levicovým politickým spektrem, a to především v otázkách silnější role státu v sociálním systému nebo v ekonomické

sféře (Mudde 2007: 23). Pravicový extremismus odmítá demokratické a liberální hodnoty včetně stávající vlády. Aktivně se vymezuje vůči ekonomickým a kulturním elitám a dává najevo, že na rozdíl od nich sympatizuje s běžnými občany. Extremní pravice se vyznačuje silným nacionalismem – často odkazuje ve velké slávě na historii národa. Pro tento typ extremismu je běžný etnocentrismus a rasismus. Cílem jejího politického teroru jsou migranti, židé, homosexuálové, ale i psychicky a mentálně hendikepovaní lidé (Hagtvet 1994: 241-242). Prvky pravicového extremismu jsem zaznamenal v tiskové zprávě Úsvitu dostupné na stránkách strany: „*Jsem Čech, jsem Evropan. Česká republika je moderní, hrdá a sebevědomá země, která prošla tvrdými léty totalitního režimu. Poučili jsme se z vlastní historie. Česká republika není xenofobní, extremistická a už vůbec ne lhostejná. Po celou dobu své moderní existence přijímá nemalé množství politických uprchlíků. A proto mluvit o lidech, kteří dělají vše pro svou vlast, pro svůj národ, jako o nějakých extremistech, ultrapravicí či ultralevici, to je holý nesmysl. Jsme zodpovědný národ!*” (Úsvit NK 2015).

Moderní společnost je podle pravicových extremistů zkorumpovaná a v morálním úpadku. Může být zachráněna pouze přísnou kontrolou a jasnou hierarchií založenou na tradičních normách a slušnosti. Příznivci pravicového extremismu vyzdvihují vlastní národ nad ostatní. Pro pravicové extremisty je zrovna tak důležitá militarizovaná a bojová společnost (Hagtvet 1994: 241-242). Backes a Jesse upozorňují, že extremismus na pravicovém spektru chce na místo principu stejných politických práv pro všechny nastolit politický řád, který institucionalizuje nerovnost lidí. Tento řád se zakládá na původu, výkonu, národnosti, etnické nebo rasové příslušnosti (Mareš 2003: 22). Podle Černého můžeme pravicový extremismus charakterizovat na základě odporu k odlišným jedincům, militarismem, zdůrazňováním role státu v životě jedince, zaměřením proti demokratickému ústavnímu státu a nekompromisnímu vystupování proti krajní levici (Černý 2005: 28-29). Zde se vybízí uvést výrok poslance Úsvitu Martina Lanka, který vymezil pravicový a levicový extremismus a potvrzuje zmíněný nekompromisní výstup proti extrémní levici: „*U pravicového extrémismu jde z pravidla o verbální útoky, naproti tomu ve jménu levicového extrémismu jsou*

páchány i násilné trestné činy. Mnohem větší společenská nebezpečnost je tedy v levicovém extrémismu, který přechází od slov k činům a neštítí se ani žhářských útoků.“ (Úsvit NK 2016b).

1.3. Politický radikalismus

Radikalismus se podobně jako extremismus potýká s problémem definice, to je zapříčiněno tím, že je tento pojem také příliš relativistický (Kupka – Laryš – Smolík 2009: 18). V kontextu teorie extremismu lze pojem radikalismus použít k označení šedé zóny přechodu mezi extremismem a demokracií. Radikalismus náleží do ústavně-konformní zóny, avšak zaujímá krajní pozici. Toto okrajové postavení v demokratickém systému si radikalismus vysloužil především díky nestandardně populistickým metodám (Rooduijn – Akkerman 2015: 3; Černý 2005: 18). Radikalismus bývá definován jako označení postojů, které nevedou k odstranění demokratického politického systému (Kupka – Laryš – Smolík 2009: 18).

Podle Mareše se radikalismus vykazuje výraznou nespokojeností s pluralitním uspořádáním a mírou zabezpečení práv, svobod nebo povinností. Jednotlivými částmi společnosti jsou zastávány postoje a názory, které jsou velmi kritické k formě demokratického uspořádání, a je vyžadována důsledná změna. Radikálové paušálně nezavrhují základní hodnoty demokracie, její principy nebo mechanismy, ale určité hodnoty, práva či plnění povinností jsou alespoň v dílčích aspektech zpochybňovány (Mareš 2003: 34).

1.4. Pravicový radikalismus

Pravicový radikalismus je podle německých politologů Lepszyho a Veena zaměřený proti moderně, individuálním hodnotám, jako je svoboda nebo sebeurčení, ale také proti pluralismu mínění a způsobu života, proti etablovaným stranám a demokracii. Charakteristické pro pravicový radikalismus jsou antipostoje vůči všemu cizímu. Podobě jako nepřátelství vůči přistěhovalcům, anti evropské a anti západní postoje nebo odmítání supranacionálního spojení (Mareš

2003: 35).

Zásadní rozdíl mezi extremisty a radikály je ve vztahu k demokratickému zřízení. Extremisté neustále usilují o jeho nahrazení nedemokratickou formou vlády. Radikálům jde o dílčí změny, ač jsou mnohdy významné. Extremisté si jsou však dobře vědomi, že za své činy mohou být postihnuti státními orgány, a tak své cíle různě zastírají a snaží se vystupovat umírněněji. V praxi tak může být problém s vymezením toho, co je „pouze“ radikální, a toho, co je extremistické. Mareš upozorňuje, že hranice mezi radikalismem a extremismem jsou v zásadě nejednoznačné a „propustné“ (Mareš 2003: 34).

1.5. Vymezení populismu

Lze konstatovat, že v Evropě se spíše etablují pravicově populistické strany (Akkerman – Mudde – Zaslove 2014: 1326), zejména v prostředí stranických systémů v postkomunistických zemích si tento typ stran vydobyl své místo (Havlík – Pinková 2012: 122). Ačkoliv pokusy o definování populismu probíhají nepřetržitě již od roku 1960, až v posledních pěti letech se autoři shodli, že se jedná o „thin-centered“ ideologii, jejíž hlavní myšlenkou je rozdělení společnosti na „zlé elity“, které vykořisťují „slušné lidi“ (v případě této práce se může jednat o antagonistické rozdělení my „slušní lidé“ a oni „zlí imigranti“). Casse Mudde přichází s podobnou definicí a tvrdí, že populismus dělí společnost na dvě homogenní antagonistické skupiny, „neposkvrněné občany“ a „zkorumpované elity“. Populisté často upozorňují na to, že elitní politici nereprezentují obecnou vůli lidu (Rooduijn – Akkerman 2015: 2). Lid je pro populisty klíčovým pojmem, a dokonce ho definují jako „*srdce demokracie*“ (Akkerman – Mudde – Zaslove 2014: 1327). Populisté tvrdí, že politika patří elitám a je oddělena od běžných občanů, zároveň označují elity jako neschopné, sobecké a zkažené (Rooduijn – Akkerman 2015: 2). Toto rozlišování na dobro versus zlo, nezkaženost versus zkaženost je jedním ze základních určujících znaků populismu (Akkerman – Mudde – Zaslove 2014: 1327).

Populisté se celkově prezentují jako jediní důvěryhodní obhájci zájmů lidu,

který je vnímán jako morálně nezkažený nositel a suverén. Zavedené politické strany jsou podle nich zkorumpované a ukradly moc z rukou lidu, kterou zneužívají ve svůj prospěch. Populisté tvrdí, že vrátí moc lidu. K tomu, aby takového cíle mohli dosáhnout, implementují do politiky prvky přímé demokracie. Problém nefungující politiky nevidí v institucích a mechanismech systému, ale v chování nekompetentních elit (Havlík – Pinková 2012: 131-132). Toto nabízení podobných zdánlivě jednoduchých řešení jinak komplexních problémů je pro populisty typické (Mareš 2003: 35). Již MV ve své zprávě z roku 2015 poukazuje na populistické metody protiislámských antiimigračních stran (MV 2015: 6). Úsvit tento fakt potvrzuje na následujícím výroku: „*Základním prvkem Úsvitu národní koalice je přímá demokracie a jako jediná parlamentní strana předkládáme ve sněmovně návrh zákona o referendu setrvání nebo vystoupení ČR z EU. Na další schůzi Poslanecké sněmovny budeme žádat zařazení tohoto našeho zákona. I u nás se mají lidé právo vyjádřit. Hlasu našich občanů se ale Sobotkova vláda bojí.*” (Parlamentní listy 2016). Pro populisty je příznačné, že mají tendence ke zjednodušování jevů ve společnosti, tvrdí o sobě, že jsou hlasateli jediné možné pravdy, která se často jeví v podobě „zdravého rozumu” (Alvares – Dahlgren 2016: 51).

Jan Charvát tvrdí, že populismus je styl politické propagandy. Zároveň poukazuje na to, že jej lze vnímat i jako politickou techniku, která se zaměřuje na emoce, zejména strach (z imigrantů, fašistů, homosexuálů). Pro populisty je zrovna tak příznačné, že kýženého pořádku chtějí dosáhnout razantně a silou – zákaz imigrace, trest pro homosexuály apod. Na dalším výroku, který pochází z úst předsedy strany Miroslava Lidinského, jsem zaznamenal jednoduché a razantní řešení komplexního problému, které odpovídá těmto teoriím. Problém se týká přistěhovalectví: „*Jediným řešením je totiž ochrana hranic Schengenu a nepouštění nelegálních imigrantů do Evropy. Příjímací střediska budou jen přeposílat část imigrantů dál. Dokud nezabezpečíme hranice silovými složkami a nebudeme nelegální imigranty vracet a držet imigranty mimo Schengen, situace se nezmění, česká vláda se ale bojí. Babiš o dotace pro Agrofert, Sobotka o vztahy s evropskými socialisty. Rozhodnutí o kvótách je diktát Bruselu.*” (Deník 2015).

Populismus je často přisuzován radikálním a extremistickým politickým organizacím na základě toho se odlišuje na pravicový a levicový populismus (Charvát 2007: 71-72).

2. Vznik a organizační struktura politické strany Úsvit Národní Koalice

V souvislosti s tzv. migrační vlnou se zaktivizovaly různé populistické subjekty. Jejich hlavním tématem je vymezování se vůči muslimům a imigraci. Tato antiimigrační politická hnutí, iniciativy a strany dokázaly poměrně úspěšně získávat nové členy (MV 2015: 9-10).

Za jeden z hlavních protiislámských politických subjektů v ČR lze považovat i politickou stranu Úsvit Národní Koalice. Tato strana vzešla z hnutí Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury (Aktuálně 2015) a v červnu 2013 byla registrována na Ministerstvu vnitra (PSP 2013). Téhož roku získalo hnutí v předčasných volbách 6,88 % hlasů a 14 mandátů. Stalo se tak šestou nejsilnější politickou stranou (Volby 2013). Začátkem roku 2015 nastal v hnutí rozkol a většina poslanců začala poslanecký klub opouštět s cílem založit novou politickou stranu. V dubnu téhož roku byl Tomio Okamura společně s poslancem Radimem Fialou vyloučen z poslaneckého klubu Úsvitu. V srpnu roku 2015 se hnutí přejmenovalo na Úsvit Národní Koalice a do čela vedení si strana zvolila Miroslava Lidinského (Aktuálně 2015, IDnes 2015).

Lidinský po svém zvolení oznámil, že stranu spojí s podobně extremistickou a radikální iniciativou Blok proti islámu (BPI) Martina Konvičky. Po společné ideové konferenci 20. února 2016 bylo schváleno přejmenování strany na Úsvit proti islámu, s novým názvem strany byl oznámen i společný volební program propagovaný pod heslem „Hrdá a bezpečná země“ pro krajské a senátní volby konané téhož roku. Předseda strany Miroslav Lidinský představil pět základních pilířů programu – bezpečnost a obranu státu, vzdělání a kulturu, solidaritu se seniory a handicapovanými, principy přímé demokracie a maximální svobodu (Hospodářské noviny 2016). Zde považuji za zajímavé uvést, že nejen v Úsvitu,

ale i v ostatních podobně populisticko-extremistických politických subjektech jsem zaznamenal důraz na svobodu. Příkladem Úsvitu mohou být slova Marka Černocho umístěné na webových stránkách strany: „*Jsem tu dnes s Vámi, protože stejně jako Vy miluji svobodu a tuto zemi! Jsem tu dnes s Vámi taky za svého tátu, který nesměl zpívat, protože miloval svobodu a tuhle zemi. Jsem tu dnes s Vámi, protože společně musíme dál bojovat za to, aby svoboda a demokracie nebyly pošlapány žádnou totalitní mocí. Jsem tu dnes s Vámi, aby beze strachu a ve svobodě žily i naše děti.*” (Úsvit NK 2015a).

Smlouva mezi Úsvitem a BPI předpokládala, že Konvička bude hlavním lídrem formace. Úsvit si také smluvně pojistil účast Konvičky a jeho BPI na své kandidátce do krajských a sněmovních voleb. Pokud by BPI vypovědělo smlouvu, hrozí mu pokuta až 60 milionů korun (Hospodářské noviny 2016a). Ministerstvo vnitra změnu názvu v březnu 2016 neschválilo, a to zejména kvůli možnému směřování k popírání rovných práv a svobod občanů vyznávajících islám. Blok proti islámu vypověděl v březnu 2016 smlouvu s Úsvitem Národní Koalice kvůli údajnému neplnění závazků ze strany Úsvitu a jeho snahy využít partnerství ve vlastní prospěch (Aktuálně 2016). Následoval další rozkol, tentokrát v Bloku proti islámu, který se rozdělil na Iniciativu Martina Konvičky, ta odmítala další spolupráci s Úsvitem. Zbývající členové BPI přejmenovali iniciativu na Blok proti islamizaci, který chtěl nadále spolupracovat s Úsvitem (IDnes 2016). V posledních krajských a senátních volbách (2016), do kterých Úsvit vstoupil společně s již zmíněným Blokem proti islamizaci, nezískalo uskupení žádný mandát v krajích a senátu (Volby 2016).

Jakékoliv organizační náležitosti Úsvitu Národní Koalice jsou obsaženy ve stanovách strany. Struktura orgánů Úsvitu je rozdělena do tří částí – republikových orgánů strany, krajských orgánů a místních orgánů. Nejdůležitější je organizační struktura republikového orgánu, jenž obsahuje – sněm, předsednictvo, finanční komisi, grémium, rozhodce a revizora. Stanovy udávají, že nejvyšším orgánem je sněm, který je v pravidelných intervalech svoláván předsednictvem. Sněm volí předsedu, prvního místopředsedu, rozhodce, revizora, schvaluje stanovy strany, zprávy finanční komise, volební a jednací řád. Dobu, místo a organizační program

má na starosti výbor, který je také jmenován předsednictvem. Zrovna tak účast na sněmu určuje předsednictvo, to je zodpovědné za hospodaření strany, schvalování kandidátních listin a organizaci strany či volí do ostatních orgánů strany – zástupce strany ve funkci sekretáře, tajemníka pro ekonomiku, administrativu nebo personalistiku. Za neobvyklou lze označit pozici předsedy strany, který zároveň zastává funkci mluvčího strany. Úsvit tak nemá samostatného tiskového mluvčího. Předseda strany tak může zvyšovat svoji popularitu skrze média. První místopředseda zastupuje předsedu při výkonu pravomocí. Sekretář právně jedná za stranu navenek, současně svolává předsednictvo a také grémium, které je volené předsednictvem. Finanční komise je pětičlenná a tvoří ji sekretář, první místopředseda, tajemník pro ekonomiku a dva členové volení grémiem. Rozhodce je rozhodčím, revizním a smírčím orgánem strany pro všechny úrovně, je volen sněmem, jeho členem nemůže být nikdo z předsednictva, rozhodnutí rozhodce je konečné a není proti němu přípustný opravný prostředek. Grémium tvoří předsednictvo a předsedové krajských komor, svolává jej sekretář strany nebo předseda. Výroční finanční zprávy, návrhy směrnic, řádu a státní strany či odvolávání komise má na starosti také Grémium. Za neobvyklé můžeme považovat postavení revizora ve straně, jenž kontroluje finanční a hospodářskou činnost strany, ale může pouze doporučit sněmu či sekretáři opatření k nápravě. Hospodářská a finanční činnost strany tak podléhá jen minimální kontrole, jelikož doporučením ze strany revizora se nemusí řídit (Úsvit NK 2015b).

Současným předsedou strany je nedávno znovu zvolený Miroslav Lidinský, prvním místopředsedou se stal Jan Zilvar, řadovými místopředsedkyněmi pak poslankyně Jana Hnyková a Olga Havlová (Úsvit NK 2016c).

3. Metodologické ukotvení práce

Důvodem, proč jsem se rozhodl zvolit metodu obsahové analýzy, je nejen její široká sféra uplatnění, ale zejména to, že se jedná o vhodnou metodu, která umožňuje objektivní a systematický popis (Smolík – Vejvodová 2012: 57) mediálních reprezentací a programatiky strany pohledem výše zmíněných teorií.

Dále analýzou obsahu zjistím, jaké prostředky strana využívá ke svým mediálním reprezentacím, ale také mi umožní dobře zachytit témata, kterými se strana zabírá – migrace, EU, přímá demokracie atd.

Zřejmě nejobecnější definice obsahové analýzy zní takto: „...*jedná se o kvantitativní, objektivní sdělení jakéhokoliv druhu. Obsahová analýza se může zabývat právě tak obsahem sdělení, jako jeho formou, autorem i adresátem takového sdělení.*” (Disman 2002: 168). Analýza obsahu hledá a demonstruje význam (nejčastěji) psaného či obrazového zdroje. Předmětem výzkumu obsahové analýzy tak bývají noviny, korespondence, dokumenty, zprávy a výroky různých představitelů (Smolík – Vejvodová 2012: 57). Obsahová analýza je také ideální k analyzování programových prohlášení (Creamer – Ghoston 2012: 112). Jedná se o tradiční metodu zkoumání obsahu, definovanou jako technika pro objektivní, systematický a kvantitativní popis. Mezi nesporné výhody obsahové analýzy patří její vysoká transparentnost a replikovatelnost. Ačkoliv byla tato metoda primárně určena pro analýzu výstupu masových médií, neomezuje se pouze na ně. V současné době se obsahová analýza rozšiřuje i do oblasti internetu, a zaměřuje se tak na webové stránky a sociální sítě (Smolík – Vejvodová 2012: 57-58).

Jako nosné zdroje pro analýzu obsahu jsem se rozhodl použít oficiální webové stránky Úsvitu Národní Koalice (přesněji záložky jako tiskové zprávy, blog atd.) a veškeré internetové zpravodajství, které o straně píše či v minulosti psalo (Aktuálně.cz, HN, Novinky.cz, Týden, ČT 24 atd.). Obsahové analýze podrobím také stranické noviny „Národní listy”, které Úsvit Národní Koalice distribuoval v tištěné podobě a v elektronické ji umístil na své stránky, kde jsou noviny volně ke stažení. Poslední oblast, které se bude obsahová analýza týkat, jsou sociální sítě. Jak jsem uvedl již v úvodu práce – je možné konstatovat, že význam reprezentace na sociálních sítích v posledních několika letech stoupl (Alvares – Dahlgren 2016: 53) a Úsvit Národní Koalice využívá zejména sociální síť Facebook. Pro obsahovou analýzu jsem zvolil časový úsek doby od oficiálního vzniku strany Úsvit Národní Koalice, tedy od 8. července roku 2015 (Úsvit NK 2015c) až do konce roku 2016. V tomto období byl Úsvit velmi aktivní, zejména po již zmíněném spojení s BPI. Pro obsahovou analýzu mediálních reprezentací jsem si

zhotovil pomocí monitoringu médií Anopress datový korpus v rozsahu 14482 slov. Korpus jsem vytvořil ze zpravodajských portálů jako ČT 24, Deník, IDnes a Parlamentní listy, z velké části jsem vycházel z tiskových zpráv a prohlášení zveřejněných na oficiálních webových stránkách strany Úsvit Národní Koalice, které jsou rovněž součástí korpusu.

Analýzu obsahu politické strany Úsvit Národní Koalice budu provádět již zmíněným pohledem teorií extremismu a radikalismu, které jsem představil v první části práce. V této části představím, na jaké body a argumenty extremismu a radikalismu se v programatice a mediálních reprezentacích strany zaměřím. Vycházet budu zejména z definice Seymour Martin Lipseta a Earla Raaba – tedy že extremismus můžeme chápat jako aktivitu, která má tendence k porušování demokratických procedur. Zaměřím se na jakékoli projevy, jež se staví proti stávajícímu demokratickému zřízení a které obvykle zahrnují vymezování vůči multipartismu, zavrhování ostatních myšlenkových proudů, netoleranci, prosazování jediné pravdy či tvrzení, že média manipulují s veřejným míněním. V pravicovém extremismu se zaměřím na projevy nacionalismu, etnocentrismu, rasismu, ale i na snahu zdůrazňovat roli státu v životě jedince nebo tvrzení o zkorumpované společnosti. Ale také vymezování se vůči elitám či cíle politického teroru pravicového extremismu, jako jsou imigranti, homosexuálové, handicapovaní apod. Neopomenu ani Jana Charváta, který upozorňuje na to, že extremistické strany samy sebe neoznačují jako extremistické, důsledkem toho, že termín extremismus je spjatý s pejorativním označením.

Jak jsem uváděl v teoretické části práce – zásadní rozdíl mezi extremisty a radikály vnímám ve vztahu k demokratickému zřízení. Radikalismus zpravidla neusiluje o odstranění stávajícího politického zřízení, ale vyžaduje důslednou změnu. Zde také považuji za důležité doplnit slova Miroslava Mareše, který upozorňuje, že v praxi je problém s vymezením toho, kde začíná extremismus a co je „pouze“ radikalismus. I přesto se pokusím radikalismus v programatice a mediálních reprezentacích strany vymezit. V teoriích radikalismu se zaměřím především na vyhraněné postoje vůči etablovaným politickým stranám, postojím vůči všemu cizímu, nepřátelstvím vůči přistěhovalcům, anti evropským náladám

či odmítání supranacionálního spojení. Všimnout si budu projevů populismu, které jsou s radikalismem často spojovány. Zde se zaměřím především na populistické rozdělování společnosti na „neposkvrněné občany“ a „zkorumpované elity“, dle klasifikace Cassea Muddea. Evidovat budu také teorie populismu Smolíka a Vejvodové či Havlíka a Pinkové. Za důležitý bod považuji uvést také snahu populistů nabízet jednoduchá řešení na komplexní problémy či snahu prezentovat se jako jediný důvěryhodný obhájce zájmů lidu. Není pochyb, že Úsvit Národní Koalice disponuje velkým počtem takovýchto výroků jak ve své programatice, tak v mediálních reprezentacích.

4. Analytická část – obsahová analýza programatiky, mediálních reprezentací, periodika Národní listy a sociálních sítí

4.1. Obsahová analýza programatiky strany

Charakteristickým rysem politické strany je ideologické a ideové vymezení, které je formálně realizováno v programových vyjádřeních. Jestliže mám rozhodnout, zda je daná strana extremistická či radikální, je potřeba se zabývat její programatikou, ačkoliv toto nezbytné kritérium nemůže být jediné, je potřeba ho považovat za jedno z nejdůležitějších k identifikaci toho, jestli je strana extremistická nebo radikální. Pro extremistické a radikální strany je také typické, že se ve svých programových prohlášeních vyhýbají extremistickým formulacím, například se formálně hlásí k demokratickému řádu, což je však mnohdy v kontrastu s jejich agresivní agitací (Mareš, Fiala: 1998: 95).

V pozadí programu Úsvitu stojí ekonom Pavel Kohout, který vnesl do programu především myšlenku přímé demokracie. Program disponuje dvěma „verzemi“, první z nich prosazuje přímou demokracii, odpovědnost politiků, zprůhlednění financování neziskových organizací a vymahatelnost práva a spravedlnosti. Druhá verze programu byla vytvořena společně s Blokem proti islámu pro krajské a senátní volby a nese název „*Hrdá a bezpečná země*“ (Úsvit NK 2016d). Obě „verze“ programu jsou rozděleny do stručných bodů. Rozhodl jsem se zvolit postup, ve kterém budu selektovat a citovat body, jejichž obsah

považuji za extremistický nebo radikální, každý z těchto selektovaných bodů vztáhnu k argumentaci vyplývající z teoretické části práce.

V úvodu svého programu se Úsvit prezentuje jako „*konzervativně-liberální strana, která klade důraz na zachování základních občanských práv a na rozšíření ekonomické svobody občanů. Úsvit prosazuje spolupráci mezi členskými i nečlenskými státy Evropské unie.*” (Úsvit NK 2016d). Program je rozdělen na dvě části: „*Za čím stojíme*” a „*Proti čemu vystupujeme*” (Úsvit NK 2016d).

Kromě některých liberálních a konzervativních programových bodů, které se vesměs shodují s tím, co je řečeno v úvodu této kapitoly, se strana v části svého programového prohlášení „*Za čím stojíme*” snaží zásadně změnit politický systém v ČR: „*Jsmo pro reformu politického systému České republiky směrem k přímé volbě poslanců, k možnosti odvolávání politiků a k posílení významu lidového hlasování na všech úrovních, včetně obcí.*” (Úsvit NK 2016d). V tomto programovém bodě jsem si všiml snahy zavést instituci přímé demokracie se slibem autentičtější politiky, bez ohledu na dopady a efektivitu tohoto rozšíření. Tento bod také nabízí jednoduché a razantní řešení „problému” – vyměnit neschopné elity a vrátit moc lidem. Tvrzení tedy odpovídá klasifikaci populismu Smolíka a Vejvodové a Cassea Muddea. Rooduijn a Akkerman tvrdí, že radikalismus si vysloužil okrajové postavení především díky populistickým metodám, což také odpovídá prohlášení ve zmíněném programovém bodě. Dále tento programový bod lze přiřadit k teoriím pravicového radikalismu Miroslava Mareše, jelikož je velmi kritický k současné formě demokratického uspořádání.

V části programu „*Proti čemu vystupujeme*” (Úsvit NK 2016d) strana prosazuje národnostní zájmy státu a vystupuje proti EU. „*Jsmo proti posilování moci státu, neboť moc korumpuje (a jak známo, absolutní moc korumpuje absolutně).*” (Úsvit NK 2016d). Zde se strana snaží poukázat na centralizaci moci ve státě, který je zároveň symbolizován jako zkorumpovaná instituce. Toto tvrzení můžeme označit za populistické, jelikož podobně jako předchozí odpovídá klasifikaci Cassea Muddea a jeho rozdělování společnosti na „špatné elity” a „slušné lidi”.

V následující části programu se Úsvit projevuje euroskepticky: „*...jsme proti centralizaci moci v nadnárodních organizacích, jako jsou Evropská komise,*

Evropský parlament a další podobné instituce.” (Úsvit NK 2016d). Tento výrok klade důraz na silnou roli národa a suverénního národního státu, což je jeden z atributů, které se vyskytují v teoriích pravicového extremismu. Za další euroskeptický bod považují kritiku dotací EU: *„Jsme proti evropským dotacím, i když zdánlivě zvyšují HDP. Dotace ve skutečnosti posilují moc politické a byrokratické sféry, přičemž deformují přirozené ekonomické vztahy.*” (Úsvit NK 2016d). Dotace a byrokratická sféra EU jsou podle Úsvitu nástrojem k posilování moci, jejímž působením dochází k deformaci přirozených ekonomických vztahů. V tomto programovém bodě jsem zaznamenal opětovné tvrzení s tendencí klást důraz na silný národ podobně jako u předchozího bodu. Tento výrok lze tedy jako předchozí označit za pravicově extremistický.

Druhá „verze” programu, kterou Úsvit vytvořil společně s BPI pro krajské a senátní volby v roce 2016 a vyvěsil na svých oficiálních stránkách, obsahuje 18 bodů (Úsvit NK 2016d). Program podobně jako první „verze” prosazuje přímou demokracii: *„Prosadíme zavedení krajských referend. Prosadíme také přímou volbu a odvolatelnost starostů a hejtmanů, s odpovídající úpravou pravomocí.*” (Úsvit NK 2016d). Zde lze konstatovat, že se jedná o pravicově radikální populistický bod, jelikož prosazuje výraznou změnu politického systému, ale nepožaduje její odstranění (na rozdíl od extremismu). Z hlediska teorií populismu je zde snaha odvolat zkorumpované a neschopné politiky, kteří vzali moc lidem z rukou a pomocí přímé demokracie se ji Úsvit s BPI snaží lidu navrátit. Z hlediska teorií populismu je zde snaha odvolat zkorumpované a neschopné politiky, kteří vzali moc lidem z rukou a pomocí přímé demokracie se ji Úsvit s BPI snaží lidu navrátit.

Populismus se v programu Úsvitu a BPI objevuje pravidelně. Oba politické subjekty se snaží simplifikovat realitu na dva možné výklady – představu toho, který hájí naše zájmy, a toho, který hájí zájmy politiků, kteří jsou u moci a uplatňují ji vůči „nám”. Příkladem může být následující programový bod *„Zamezíme rozkrádání a chybným investicím krajských zdravotnických zařízení zkvalitněním dohledu”* (Úsvit NK 2016d).

Další bod programu prosazuje zřízení pohraniční policie do všech hraničních

okresů: „*Prosadíme posílení policie ČR o 3000 nových policistů a znovuzřízení specializované ozbrojené složky zaměřené na ochranu státní hranice. Využijeme drony a kamery a budeme připraveni na velmi rychlou stavbu plotu. Požadujeme profesionální a systematický postup proti převaděčům a proti drogovým dealerům a mafii organizující prostituci.*” (Úsvit NK 2016d). Tento bod jsem označil za pravicově extremistický, zejména kvůli důrazu prezentovat sílu národa skrze militantní aspekty, což odpovídá definici pravicového extremismu Bernta Hagtveta a Petra Černého. Militarismus a bojovou společnost prosazuje Úsvit s BPI v programu i v dalších bodech: „*Zřízený krajských sborů obrany státu*” „*Umožníme aktivním a odpovědným občanům, aby se zapojili do obrany své země a regionu. Dobrovolné jednotky vytvoříme po vzoru Aktivních záloh Armády ČR, analogicky k dobrovolným hasičům a sousedským hlídkám. Krajský Sbor dobrovolných strážníků bude podléhat Policii ČR, což znemožní jeho nasazení mimo území republiky. Zavedeme takový model výcviku, který umožní účast i těch občanů, kteří nemohou opustit zaměstnání. Bez aktivního zapojení občanů nebude možné řešit takové situace, jakými bylo třeba silvestrovské napadání žen v německých městech, a nebude ani možné zabránit vzniku no-go zón ovládaných agresivními gangy a radikálními skupinami.*” (Úsvit NK 2016d).

Za nacionalisticko-etnocentrický programový bod, který se odvolává ve slávě k historii národa, a jejím politickým terorem jsou migranti, lze označit bod s názvem „*Zastavení multikulturních programů a zavedení výchovy k národní hrdosti na školách*”. Celý bod je v programu uveden takto: „*Podnikneme kroky k obnově vlasteneckého smýšlení a národní hrdosti. Zapojíme veterány, policisty, hasiče, sportovce i ctihodné občany. Zajistíme ukončení programů, které znevažují české dějiny, napomáhají islamizaci a vyvolávají nepřátelství dětí proti rodičům.*” (Úsvit NK 2016d). Tato programová část opět odpovídá definici pravicového extremismu švédského politologa Bernta Hagtveta. Zde jsem zaznamenal již zmíněný etnocentrismus, nacionalismus, ale i rasismus a důraz na silnou roli národa v jedinci, což jsou atributy pravicového extremismu.

V dalším programovém bodě prosazuje Úsvit společně s BPI zákaz azylových táborů v krajích: „*Nepřipustíme, aby bezpečnost a zdraví občanů byly ohrožovány*

a cestovní ruch omezován ubytováním dalších imigrantů. Zabráníme výstavbě dalších detenčních center na území kraje a omezíme provoz stávajících zařízení. Vytvoříme tlak na vládu, aby byl azylový proces vyřizován mimo území ČR po vzoru Austrálie a USA.” (Úsvit NK 2016d). Podobně jako v předchozím bodě i zde se vyskytuje etnocentrismus, rasismus a nacionalismus. Cílem politického teroru Úsvitu s BPI jsou znovu imigranti, tento bod odpovídá definici Hagtveta a lze jej označit za pravicově extremistický. K definici pravicového extremismu švédského politologa jsem také vztáhl programový bod, který se vymezuje vůči handicapovaným, vztahující se k inkluzi ve školství: *„Poskytneme mentálně retardovaným dětem podporu potřebnou pro to, aby mohly žít plnohodnotné životy. Odmítneme však takové experimenty, které by snížily kvalitu výuky na běžných školách. Děti z pracujících rodin nemohou nést následky chyb ministerských úředníků.“* (Úsvit NK 2016d).

V programu jsem zaznamenal časté odvolávání Úsvitu s BPI na historii národa ve velké slávě, což opět odpovídá definici pravicového extremismu: *„Zvláštní péči budeme věnovat rozvoji přemyslovských, lucemburských a husitských pamětihodností pro podporu národní hrdosti. Chraňme naše národní bohatství pro děti a vnoučata. Podpoříme takový rozvoj cestovního ruchu, který bude z těchto silných stránek těžit....”* (Úsvit NK 2016d). *„Věříme, že úcta ke starším generacím je podmínkou udržení hrdosti na vlastní zemi a národ...”* (Úsvit NK 2016d).

Následující programový bod lze označit za populistický a radikální, jelikož vyžaduje velkou měnu v oblasti daňové politiky pro kraje v podobě jejich zvýšení pravomocí: *„Prosadíme návrh ekonoma Pavla Kohouta, aby kraj mohl snížit daně firmám a podnikatelům s provozovnou na území kraje, včetně jejich zaměstnanců. Zavedeme tak daňovou konkurenci krajů podle švýcarského vzoru. Kraje tak budou moci motivovat občany a firmy na svém území k vyšší ekonomické aktivitě. Zvýšíme tak pracovní mobilitu a zajistíme rozvoj podnikání.”* (Úsvit NK 2016d). Podobně populistické a pravicově radikální atributy jsem zaznamenal i v bodě týkající se školství: *„Dobré vzdělání nesmí být výsadou elit. Kvalita vzdělání je stále zásadnější pro budoucí prosperitu jednotlivce i společnosti...”* (Úsvit NK 2016d). Zde je patrné rozdělování společnosti na „elity” a „obyčejné lidi“.

4.2. Obsahová analýza mediálních reprezentací

Za dominantu Úsvitu Národní Koalice v oblasti mediálních reprezentací lze označit alternativní média, sociální sítě (především Facebook) a v neposlední řadě veřejnoprávní televize. Z korpusu, který jsem si pro tuto práci sestavil, jsem zaznamenal nejvíce vyjádření strany na kontroverzním zpravodajském portálu Parlamentní listy, který byl ve studii Masarykovy univerzity označen za nevěrohodné médium, radící se po bok spíše alternativním zpravodajstvím (Evropské hodnoty 2016). Tento fakt odpovídá zprávě MV z roku 2015, kterou jsem uváděl v teoretické části práce. Tedy že antiislamistické a antiimigrační subjekty odkazují na tato pochybná alternativní média (MV 2015: 21–22).

Základním pilířem mediální reprezentace politické strany Úsvit Národní Koalice je migrační politika. V souvislosti s migrací Úsvit kritizuje současnou vládu, ostře se vymezuje vůči EU a jejím čelním představitelům, požaduje uzavření hranic či prosazuje zpřísnění azylových zákonů. Dále požaduje zákaz burek, výuku muslimských dětí v českých školách atd. V projevech jsem zaznamenal nejvíce atributů teorií pravicového extremismu a radikalismu. Poslední zmíněná teorie se vyskytuje nejčastěji ve spojení s populistickými teoriemi. U pravicového extremismu se nejvíce vyskytují atributy jako etnocentrismus, rasismus, nacionalismus, důraz na silný národ a odpor k odlišným jedincům (nejčastěji imigrantům). Nejvíce frekventovanými výrazy jsou „islám” často ve spojení ideologie, „diktát EU” nebo popisování „imigrantů” jako nepřizpůsobivých.

Ve výroku Marka Černocho na Evropském summitu si lze všimnout atributů pravicového extremismu dle Bernta Hagtveta, Petra Černého a Miroslava Mareše: *„Desetitisíce migrantů, kteří se snaží dostat za každou cenu přes hranice bez respektu k pravidlům a zákonům daných zemí. Státisíce lidí, kteří můžou zničit Evropu takovou, jakou ji známe. Pokud tyto migrační vlny okamžitě nezastavíme, zhroutí se evropský kulturní a sociální systém, nastanou nepokoje, budeme čelit obrovskému riziku radikálních a teroristických skupin, nárůstu organizovaného zločinu a v neposlední řadě zdravotním rizikům. Tohle přeci nechceme! [...] Je*

nám vyhrožováno, že pokud se nepodřídíme, budeme trestáni! Velké státy si prostě dělají, co chtějí a diktují nám svou politiku. Ale Česká republika je suverénní stát a tohle odmítáme! Nenecháme si nic diktovat a nebudeme sklápět hlavu.” (Úsvit NK 2015d). V tomto prohlášení jsem našel nacionalismus, etnocentrismus a důraz na silný suverénní národ. Dále se v tvrzení vyskytuje odpor k odlišným jedincům – migrantům. Zároveň podle strany stávající systém směřuje kvůli migraci ke kulturnímu úpadku. Z hlediska teorií populismu jsem zaznamenal simplifikaci reality na dva možné výklady: představu toho, kdo nás hájí – Úsvit, a toho, který hájí zájmy jejich – EU a migrantů. Kvůli vysoké míře populismu jsem toto tvrzení také přiřadil k teoriím politického radikalismu Rooduigna a Akkermana, kteří tvrdí že okrajové postavení v demokratickém systému si radikalismus vysloužil díky nestandardně populistickým metodám. Část prohlášení se také vymezuje vůči nadnárodním korporacím – EU, což lze přiřadit k teoriím pravicového radikalismu Lepsyho a Veena. Úsvit se rovněž staví do pozice jediného důvěryhodného obhájce zájmu lidu a prezentuje se jako morálně nezkažený suverén, to odpovídá teoriím populismu Havlíka a Pinkové.

Podobnou rétoriku prosazovala strana společně s iniciativou BPI (Blok proti islamizaci) v krajských volbách. Například krajský lídr Úsvitu a BPI Roman Bakala upozorňuje na problém migrace a tvrdí: *„Běženci z Německa přicházejí do kraje utrácet své sociální dávky, a tím zde mají zvyšovat kriminalitu.*” (ČT 24 2016). Výrok odpovídá aspektům, které jsem uvedl u přechozího tvrzení, a tak odpovídá teoriím pravicového extremismu. Zároveň je zde evidentní pokus mobilizovat obyvatelstvo skrze vytváření imaginárních hrozeb: tvrzení se zaměřuje na emoce, jako je strach z migrantů, což odpovídá teoriím populismu Jana Charváta.

Je logické, že mediální reprezentace Úsvitu se vyvíjely v návaznosti na okolní dění. Výskyt extremistických a radikálních výroků Úsvitu se vůči současné vládě ČR a představitelům EU zvýšil v momentě, kdy vstoupila do veřejné diskuze směrnice EU o tzv. přerozdělování uprchlíků pomocí kvót. Následující výrok odpovídá teoriím pravicového extremismu podobně jako předchozí. Výrok však považuji za důležité uvést, zejména kvůli prohlášení, které odpovídá teoriím

populismu Smolíka a Vejvodové. Tvrzení požaduje zavedení instituce referenda se slibem autentičtější politiky, bez ohledu na efektivitu či její dopady. Podobně, jak jsem zmiňoval v programatice strany, „...schválení povinných kvót je útok na suverenitu České republiky. Základní atribut svrchované země je, že si sama rozhoduje o tom, koho pustí na své území. Diktát Bruselu nesmíme přijmout. Do týdne předložíme návrh zákona o vypsání referenda o setrvání v EU. Občané mají právo rozhodnout, jestli chtějí být ve spolku, kde nám diktuje Německo podle svých zájmů.” (Úsvit NK 2015e).

Uvedené teorie pravicového extremismu Bernta Hagtveta, Miroslava Mareše a Petra Černého lze aplikovat také na následující výroky. V těchto prohlášeních jsem rovněž zaznamenal populistické rozdělování společnosti na dvě antagonistické skupiny, které odpovídá definici populismu Cassea Muddea – zlé elity, které jsou reprezentovány představiteli EU, a neposkvřené občany, kteří jsou EU vykořisťováni. Za populistické považuji úsilí Úsvitu omezit pravomoci EU navrácením stavu před Lisabonskou smlouvou, a celý „problém” tak vyřešit jednoduchým a razantním krokem. Znovu se zde objevují teorie populismu o přímé demokracii Smolíka a Vejvodové. Dále je evidentní odmítání supranacionálního pojetí státu, což odpovídá teoriím pravicového radikalismu Lepsyho a Veena. „Vedení EU je dnes založeno na diktátu a lidé toho mají dost. Do členských zemí přicházejí stovky směrnic, nařízení a velice často se s tím nedá už nic dělat [...] Referendum je legitimní nástroj vyjádření názoru občanů. Je to přímá demokracie. Základním prvkem Úsvitu národní koalice je přímá demokracie a jako jediná parlamentní strana předkládáme ve sněmovně návrh zákona o referendu setrvání nebo vystoupení ČR z EU [...] Pokud se nezmění systém centralizace nebo snahy o vytvoření jednoho superstátu, pak ano. EU v současné podobě požívá sama sebe a není schopna dlouhodobě přežít. [...] Jsme Češi a vždy budeme. Nenecháme si velet od několika elitářů. EU musí změnit své chování vůči jednotlivým státům, nezasahovat do jejich pravomocí a přestat nařizovat. Systém předlisabonské smlouvy. [...] EU tady nebyla vždy a fungovalo to. A kdo si dovolí protestovat, dostane lidově řečeno přes čumák.” (Parlamentní listy 2016).

Některé výroky týkající se odmítnutí kvót na uprchlíky odpovídají teoriím

politického radikalismu. Následující (i předchozí) prohlášení lze přiřadit k těmto teoriím dle definice Rooduijna a Akkermana zejména kvůli značnému populismu a poukazování na politiku, která je oddělena od běžných občanů. Rovněž jsou elity reprezentovány jako neschopné a zkažené: „*Dnes má vláda poslední šanci ukázat, že bude bojovat proti kvótám pro přijímání imigrantů. Bud' hájí zájmy českých občanů, nebo je to vláda bruselských kolaborantů.*“ (Úsvit NK 2015f). Podobné tvrzení, které odpovídá teoriím populismu a radikalismu, jsem zaznamenal v dalších prohlášeních: „*Vláda jedná naprosto zbaběle. Ministři nechápou, že je čeští občané zvolili do pozic, aby hájili jejich zájmy a ne, aby hájili zájmy Německa nebo Evropské unie. Mají za nás bojovat a ne sklápět před Merkelovou a spol. hlavu.*“ (Úsvit NK 2015g). Podobně se Úsvit vymezuje vůči EU i dále: „*Do dnešního dne jsme věřili, že Evropská unie je společenstvím rovnoprávných a suverénních států. Po dnešním hlasování se situace změnila. Proto jsme se rozhodli k tak závažnému kroku. Naším cílem při vypsání referenda je podpora tlaku Velké Británie na zahájení zásadní reformy Evropské unie. Ve světle dnešního hlasování i náš dlouhodobý požadavek na zahájení ochrany státních hranic České republiky nabývá po hlasování v Bruselu ještě většího významu.*“ (Úsvit NK 2015h).

Úsvit používá populismus také jako techniku politické komunikace, to lze ukázat na následujícím výroku: „*Nikým nevolená evropská komise chce zbavit členské státy práva rozhodovat o udělování azylu v jednotlivých zemích a chce si tuto pravomoc uzurpovat pro sebe. Česká republika, stejně jako ostatní státy, má jedinou možnost. V době, kdy po ochraně hranic volají občané okolních států. Ochránit svou vlastní hranici sama.*“ (Úsvit NK 2016e). Včetně již zmíněného populismu, který se snaží delegitimizovat postavení představitelů EU a lze jej označit za pravicově radikální, se v tomto tvrzení také vyskytují atributy pravicového extremismu.

Jak jsem zmiňoval v úvodu této kapitoly – často akcentovaným tématem strany je uzavření hranic. Za prosazováním jejich obrany stojí zejména předseda Úsvitu Miroslav Lidinský: „*Pokud máme obstát, musíme být schopni naše hranice chránit před imigranty.*“ (Deník 2015a). Úsvit nadále slibuje, že bude „*tlačit na vládu [...]*

Navíc musíme nastartovat široké občanské vzepětí.” (Deník 2015a). Lidinský dále požaduje zřízení Pohraniční policie, která by měla spolupracovat s vojenskými jednotkami a policií: „...dnes jsem přesvědčen, že její zrušení [Pohraniční policie] bylo ukvapeným a chybným krokem. Řada států EU není nejen schopna řádně hospodařit, ale ani řádně chránit své, potažmo naše, evropské hranice. [...] ...musíme být schopni své hranice chránit. Nejen před nelegálními imigranty z Afriky, Asie, či Blízkého východu, ale i před potenciálními imigranty z bývalých států Sovětského svazu.” (Parlamentní listy 2015). Výroky týkající se ochrany hranic vykazují atributy pravicového extremismu švédského politologa Bernta Hagtveta a Petra Černého, jelikož odkazují na silnou roli národa v jedinci a domáhají se řešení skrze militarismus. Dále je patrný nacionalismus a etnocentrismus, politickým terorem strany jsou znovu migranti. Tvrzení současně odpovídá teoriím radikalismu Miroslava Mareše, jelikož se vyazuje nespokojeností se současným stavem ohledně zabezpečení práv, svobod a s pluralitním uspořádáním. V souvislosti s tím je vyžadována důsledná změna.

Podobné atributy pravicového extremismu vyazuje pokus Úsvitu prosadit zákon, který by umožňoval deportaci jakéhokoliv občana, se kterým by EU zavedlo bezvízový styk, pokud by se nenahlásil na příslušném úřadě. K zákonu se předseda strany Lidinský vyjádřil takto: *„Zdůrazňuji, že tento náš zákon by neplatil pouze pro Turecko, ale že by se týkal všech zemí, které by česká vláda označila za rizikové. Spadat by mezi ně měla i Ukrajina nebo Kosovo.” (Úsvit NK 2016f). I zde jsem zaznamenal důraz na silný český národ, ale také nacionalismus, etnocentrismus a rasismus, což jsou aspekty, které znovu odpovídají teoriím pravicového extremismu Bernta Hagtveta.*

V následujícím prohlášení se objevují pravicově radikální anti postoje vůči uprchlíkům, což odpovídá pravicovému radikalismu Lepsyho a Veena. *„Je nám vyhrožováno, že pokud se nepodřídíme, budeme trestáni! Velké státy si prostě dělají, co chtějí a diktují nám svou politiku. Ale Česká republika je suverénní stát a tohle odmítáme! [...] My se i nadále chceme a budeme chovat zodpovědně vůči našim občanům! Nechceme mít ve své zemi „no-go“ zóny, sociální nepokoje, bezpečnostní a zdravotní rizika. Nebudeme ustupovat lidem, kteří nerespektují naši*

kulturu a tradice! Nebudeme riskovat bezpečnost ale i právo na práci vlastních občanů! [...] Proto říkám: jednejme rychle a rázně. Je čas přestat mluvit, přestat se vzájemně obviňovat a začít jednat.” (Úsvit NK 2015d). V tomto tvrzení je zároveň upozorňováno na zlé elity, kteří zneužívají svoji moc a vnucují se do suverenity ČR. Proto jsem tento výrok zařadil do teorií pravicového extremismu, a to kvůli opětovnému důrazu na silný národ, netoleranci, rasismus a etnocentrismus. Podobně odmítavé postoje Úsvitu se vyskytují vůči islámskému náboženství a pluralismu mínění. Takto se vyjádřil předseda strany Miroslav Lidinský v rozhovoru pro Deník: „Islám je agresivní a nechce se přizpůsobovat našim zvykům a právu. Naopak šíří právo šaría, které je pro evropskou kulturu neakceptovatelné. [...] Nebudou respektovat naše zákony. Budou prosazovat své zvyky a své zákony.” (Deník 2015b).

Za další pravicově extremistický výrok, který obsahuje rasismus, netoleranci, etnocentrismus a odpor k odlišným jedincům, lze označit výrok poslance Martina Lanka, člena bezpečnostního výboru Úsvitu: „*Další problém nastává při snaze o integraci uprchlíků do škol, které nejsou na výuku cizinců bez znalosti českého nebo alespoň anglického jazyka připraveny. Už nyní je především na Havlíčkovodsku problém například s dětmi z Barmy nebo Číny. Některé rodiny z jiných kultur nemotivují své děti ke zvládnutí češtiny, ani k respektu k naší kultuře. Děti často neumí česky ani pozdravit. Učitelé tak místo výuky našich dětí musí věnovat čas výchově cizinců. Vedle dopadů na kvalitu výuky je však problémem i bezpečnost školských zařízení. Největším rizikem, známým především ze západní Evropy, jsou chlapci ve věku 14 až 16 let vychovaní v islámské kultuře, kteří neumí reagovat na spolužačky. Rizika se týkají například šikany. Problémy imigrantů se nesmí dotýkat standardních školských zařízení.” (Úsvit NK 2015i).*

Další pravicově extremistické atributy stejně jako u předchozího výroku vykazuje prohlášení předsedy strany Lidinského ohledně zákazu burek: „*Chceme tím jasně vzkázat, že je pro nás jasně důležitější bezpečnost naší země, než nošení ostentativních symbolů ofenzivního islamismu jako jsou burka nebo nikáb. Zatímco jejich nošení v některých zaostalých islámských oblastech může být místní tradicí, pro Českou republiku to nikdy platit nesmí. Stejně jako všude ve svobodném světě,*

tak i pro ČR platí neslučitelnost islamismu vyjádřený zahalováním obličejů se základním požadavky života ve společnosti. My vždycky budeme upřednostňovat naše pravidla a naše zvyky.” (Úsvit NK 2016g). A další xenofobní výrok, odpovídající teoriím pravicového radikalismu Lepsyho a Veena jsem zaznamenal na začátku projevu již několikrát zmíněného poslance Úsvitu Marka Černocho: *„Vláda chce přijímat i azylanty-zločince...”* (Úsvit NK 2015j).

Za pravicově radikální lze označit další Černochova slova, která se týkají odebrání občanství islámským teroristům na území ČR. Tento akt není z právního hlediska možný, jelikož je v rozporu s Ústavou ČR, která tvrdí, že nelze zbavovat nikoho občanství proti jeho vůli. Černoch se k věci vyjádřil následovně: *„Je to absurdní, že by Ústava měla chránit teroristy. Pokud si to bude myslet i Sněmovna, budeme ji muset změnit. Bezpečí našich občanů musí být na prvním místě.”* (Úsvit NK 2015k). Ve výroku se objevuje nespokojenost s mírou zabezpečení práv a svobod a následně s ní spojenou zásadní změnu Ústavy ČR, což odpovídá teoriím pravicového radikalismu Miroslava Mareše.

Ve výrocih představitelů Úsvitu lze vidět časté odkazování na historii národa ve slávě a důraz na jeho silnou roli, což jsou atributy, které odpovídají teoriím pravicovému extremismu: *„Jestliže máme bránit vlastní hranice, kulturu, historii, tak se k tomu musíme postavit naprosto jinak. Jsem hrdý na to, že jsem Čech, Čechem chci zůstat a chci, aby to tak zůstalo i u mých dětí. Chci, aby žily v bezpečí a nebály se vyjít na ulici. A jestli mě někdo bude označovat za nacionalistu, radikála, extremistu, tak ať, ale je to demagogie.”* (Parlamentní listy 2015a). Předseda strany Lidinský se v tomto tvrzení snaží také vyhnout označení extremisty či radikála, a to z důvodu pejorativních konotací, které tyto termíny vyvolávají. To odpovídá definici extremismu Jana Charváta. Z hlediska pravicového extremismu je zde patrný nacionalismus a etnocentrismus. Za podobný populistický a extremistický výrok lze označit některé body z tzv. Pražské deklarace, o které jsem se zmiňoval již v teoretické části: *„U vědomí toho, že tisíciletá historie západní civilizace by mohla být brzy ukončena dobytím Evropy islámem i toho, že politické elity zradily.”* [...] *“Odvoláváme se na naše společné evropské kořeny, tradice a hodnoty i na historická spojení našich národů. Jsme*

odhodláni společně bránit Evropu, svobodu projevu i ostatní občanské svobody a náš způsob života.“ (Úsvit NK 2016).

Extremisté prosazují jednu pravdu a na jejím základě odsuzují ostatní myšlenkové proudy. Důkazem, že Úsvit splňuje i tento aspekt extremismu, je výrok Lidinského v ČT 24. Lidinský se kriticky vyjádřil k Merkelové a ostatním evropským politikům, kteří údajně vedou Evropu na pokraj zkázy: *„Nenechme si vzít naši pravdu a stůjme za naším prezidentem.*“ (ČT 24 2015).

Dalším atributem extremistů je podle Miroslava Mareše poukazování na zkorumpovanou společnost. *„Naprosto nesouhlasíme s tím, že by NE-zveřejněné smlouvy měly platit. Přesně tento princip funguje na Slovensku a velmi se osvědčil jako skvělé prokorupční opatření. Tento zákon je symbol toho, jestli se Česká republika dostane z korupčního marasmu nastaveného v 90. letech. Poslanci se svým hlasováním sami onálepkují, jestli bojují proti korupci.“* (Úsvit NK 2015l). V dalším tvrzení jsem si všiml již několikrát zmíněného rozdělování společnosti dle definice Cassea Muddea či Rooduijna a Akkermana. Výrok se týká problematiky solárních energií: *„Jsem přesvědčena, že ZLU se nesmí ustupovat, ZLU se musíme postavit, se ZLEM se musí bojovat. Má snaha o nápravu tunelu veřejných financí byla vedením státu ignorována, stejně jako zjištění a zveřejnění majitelů některých solárních elektráren, či příjmy politiků z tohoto byznysu sahající až do pokladen politických stran. Jako úředník jsem vyčerpala všechny prostředky, jak tuto ekonomicko-energetickou, politickou mafii zastavit.“* (Úsvit NK 2016h).

V teoretické části práce jsem také zmiňoval, že podle Miroslava Mareše mají extremistické subjekty tendenci dehonestovat veřejnoprávní a mainstreamová média a delegitimizovat jejich obsah (dle MV se odkazují na alternativní média). Následující výroky potvrzují, že poslanci zkoumané politické strany splňují další z atributů pravicového extremismu. *„Máme opravdu vážné obavy o svobodu slova u nás. Ve jménu politické korektnosti začínají orgány veřejné moci používat opravdové normalizační praktiky. Zavádí se cenzura, neziskovky typu Hatefree dostávají ohromné částky peněz, aby očerňovaly kritiky vládní politiky. Lidé jsou postihováni za své názory, které nejdou s hlavním proudem. Toto trestní oznámení*

je výstrahou pro všechny cenzory a potlačovatele nepohodlných názorů, že my se nedáme.“ (Úsvit NK 2016i). V tomto prohlášení jsem také zaznamenal odpor k nadnárodním organizacím, což je také jeden z aspektů extremismu. Další tvrzení zaměřené na delegitimizaci medií lze spatřit v následujícím vyjádření: *„Vítáme rezignaci generálního ředitele Českého rozhlasu Petra Duhana, kterou bereme jako ukončení tendenčního, a ne nestranného zpravodajství Českého rozhlasu, který některým politickým subjektům vycházel nepřiměřeně vstříc.“* (Úsvit NK 2015m).

4.3. Analýza obsahu periodika Národní listy

Stranické periodikum Národní listy vydával Úsvit společně s iniciativou Blok proti islamizaci. Vydávání tohoto periodika není stranou ani iniciativou nijak výslovně deklarováno, lze však konstatovat, že Národní listy slouží k prezentaci názoru Úsvitu a Bloku proti islamizaci, což je jeden z hlavních důvodů, proč považuji za důležité podrobit Národní listy obsahové analýze. U většiny článků není uváděn autor, v záhlaví novin je vždy umístěno logo zmíněné politické strany a Bloku proti islamizaci nebo logo Bloku proti islámu u čísel vydávaných do ukončení spolupráce v květnu 2016² (Stulík 2016: 232).

Národní listy vydávané ve spolupráci Úsvitu s Blokem proti islamizaci a Blokem proti islámu se dočkaly blíže neupřesněného počtu vydání (počet výtisku nelze dohledat). Lze však říci, že zpravidla vyšlo jedno číslo pro každý kraj samostatně³. Obsahově se periodikum vydávané v různých krajích od sebe příliš neliší. Ze čtyř stránek si zpravidla poslední dvě strany udržují stejný obsah ve vydání pro každý kraj. Výjimkou je číslo Úsvitu s Blokem proti islamizaci pro Moravskoslezský kraj, kde je obsah navýšen na stran osm. Zpravidla první dvě strany „reflektují“ dění v kraji, zbylé dvě jsou věnovány předsedovi strany Miroslavu Lidinskému a Pavlu Kohoutovi, kteří nejčastěji v novinách prosazují referendum za vystoupení ČR z EU. Zbylá strana nabízí rozhovor s Tatjanou

² Všechny vydání Úsvitu s Blokem proti islamizaci jsou dostupné na oficiálních stránkách Úsvitu. Vydání s Blokem proti islámu jsou dostupná na alternativních webech.

³ Výjimkou je číslo pro Plzeňský a Moravskoslezský kraj, které se dočkalo dvou různých vydání.

Festerling mluvčí německé Pegidy.

V Národních listech (dále jen NL) se opět nejčastěji akcentuje téma migrace, kritika vlády a již zmíněné referendum za vystoupení ČR z EU. V novinách se rovněž vyskytuje mnoho prohlášení, které odpovídají teoriím extremismu a radikalismu. Titulní stranu každých Národních listů plní velké nadpisy stylizované do jednoduchých rýmů, které obsahují extremistický a radikální podtext. Příkladem může být „*V pátek a v sobotu, vykopejme Sobotku. Migrantů se zbavme v neděli pak slavme!*” (Redakce NL 2016: 1) či „*Brusel je nám na nic, chceme ochranu hranic.*” (Redakce NL 2016a: 3).

Z hlediska zkoumaných teorií považují za důležité uvést článek s názvem „*Báňský záchranář Pavel Koruna: Peníze z daní na důchody a mateřskou, ne imigrantům*” (Koruna 2016: 2) zmíněného vydání pro Moravskoslezský kraj, ve kterém se předseda krajské rady Úsvitu vyjadřuje k islamizaci Velké Británie: „*Muslimové se množí rychleji než křesťané, a tak při zachování současných trendů prostě nadpoloviční většina občanů ostrovního království budou za chvíli muslimové.*” [...] „*Nejen Islámský stát, ale i muslimové chtějí žít v Evropě po svém. To nesmíme připustit a jediné řešení je nepřijmout do ČR žádné imigranty tak, jako Polsko, nebo Maďarsko!*” (Koruna 2016: 2). V tomto článku můžeme zaznamenat odpor k jedincům vyznávající odlišné náboženství, etnocentrismus, netoleranci a rasismus, což jsou atributy odpovídající teoriím pravicového extremismu.

Za pravicově radikální pak lze považovat vymezování se vůči EU v podobě kritiky eurodotací, jež údajně narušují zemědělskou ekonomiku. „*Eurodotace a zhoubná bruselská politika tak slušným lidem bere práci v zemědělství a dál rozkládá naši zemědělskou soběstačnost.*” (Skandera 2016: 4). Jedním z článků, které se opakují v pěti různých vydáních a také kritizují EU včetně vlády ČR je text s názvem „*Referendum o vystoupení ČR z EU Sobotkova koalice blokuje ve Sněmovně*” (Redakce NL 2016b: 1). V článku se Úsvit s Blokem proti islamizaci vymezují vůči vládě ČR a prosazují referendum za vystoupení ČR z EU: „*Naše vláda tiše hledá ubytování pro 3 000 imigrantů, které se vloni zavázala v Bruselu přijmout a hlasitě opakuje, že kvóty odmítá.*” [...] „*Úsvit s podporou BPI prosadil po půl roce snažení na program sněmovny referendum o vystoupení z*

EU...” [...] „*Předseda Úsvitu Mirek Lidinský označil vypsání referend za národní prioritu.*” (Redakce NL 2016b: 1-2). Toto tvrzení odpovídá teoriím politického radikalismu Rooduijna a Akkermana, zejména kvůli negativnímu postoji vůči migrantům a populismu, který je zde vyobrazený v podobě snahy uplatnit principy přímé demokracie a vyvolat referendum o vystoupení z EU. Tato snaha Úsvitu populisticky přiblížit politiku lidem odpovídá také teoriím populismu Smolíka a Vejvodové. Další kritiku současné vlády a vymezování se vůči EU jsem zaznamenal v článku „*Brusel nám bere práci*”, v textu stojí: „*Premiér Sobotka nejprve prodejem OKD Bakalovi vytuneloval naše doly a nyní svou probruselskou politikou zničí i Vítkovice a Mittal. Nesmíme dopustit, abychom tu místo havířů měli jen dělníky v montovnách, které může kdykoliv nahradit levnější Ukrajinec nebo dokonce jako v Německu Turek.*” (Redakce NL 2016c: 1). V tomto článku si lze všimnout etnocentrismu a odporu k odlišným jedincům, což jsou atributy pravicového extremismu.

V rozhovoru NL s předsedou Úsvitu Miroslavem Lidinským se objevují podobná tvrzení jako ve výročích, které jsem uváděl v mediálních reprezentacích. Tedy témata kolem ochrany hranic před migranty a zpřísnění azylových zákonů, což jsou argumenty, které opět odpovídají teoriím pravicového extremismu, a to především z důvodu důrazu na silný národ a xenofobii vůči migrantům. „*Vládní koalice rok ve sněmovně odmítá návrhy Úsvitu zřídit Pohraniční policii, nepřijímat žádné imigranty, zpřísnit azylový zákon, aby, kdo spáchá přestupek, nesměl v ČR získat azyl. Též je důležité církevním zákonem zabránit přístupu muslimských obcí do věznic, škol a armády.*” (Lidinský 2016: 7). Následující slova Lidinského lze označit za pravicově extremistická: „*V muslimských zemích je za krádež trest useknutí ruky, u nás je to přestupek. Až když jsem v Afghánistánu bojoval s Talibánci pochopil jsem, jak moc naši kulturou opovrhují. Pro ně jsme zženštilí a slabí. Pokud u nás nebudeme důsledně vymáhat právo a pořádek, skončíme jako v západní Evropě, kde vznikají NO-GO zóny, kam se policie odmítá dostavit a slušní lidé se odsud stěhují.*“ (Procházková 2016: 2). Důraz na silný národ se objevuje ve vyjádřeních Lidinského také ve smyslu údajné islamizace ČR. Evidentní je také simplifikace reality: migranti „ti špatní“ a my „ti ublížení“. V následujícím článku

se Lidinský nadále staví kriticky k nadnárodní instituci EU, což odpovídá teoriím pravicového radikalismu Lepsyho a Veena: „*Nechceme rozbít Evropu. Jen nesmíme připustit islamizaci naší země, k níž nás Unie nutí. EU se buď pod tlakem národních referend změní, nebo se rozpadne. Velká Británie je předskokanem této strategie a Česká republika nesmí zaspát. Nesmíme imigranty přijímat, neumíme si poradit ani s vlastními nepřizpůsobivými. Nesmíme platit miliardy na pokutách Bruselu za odmítnuté imigranty, jak Brusel navrhuje.*” (Redakce NL 2016d: 3).

Podobný xenofobní postoj Úsvitu a Bloku proti islamizaci se vyskytuje v článku ve vydání pro Královohradecký kraj „*Kostelec nebo Mešitová nad Orlicí? Těšme se už letos*“ (Vágner 2016: 2), v textu se objevuje odpor vůči EU, což znovu odpovídá teoriím pravicového radikalismu. Dále jsem narazil na rasismus, xenofobii a nesnášenlivost vůči uprchlíkům, jež jsou atributy odkazující na teorie pravicového extremismu Bernta Hagtveta: „*Na vládní benevolenci ve vztahu k EU nejvíce doplatí pak právě Kostelec nad Orlicí, kapacitou největší azylové zařízení v ČR. [...] S velkou pravděpodobností se v Kostelci nad Orlicí dočkáme dnes už ověřeného scénáře ze západních měst Evropy vyznačujících se velkou koncentrací nepřizpůsobivých cizinců. Pochopitelně, čím je menšina početnější, tím menší má vůli k integraci. A tak místo, aby přijímali kulturu a naše zvyky a snažili se asimilovat s původním obyvatelstvem, vytváří uzavřené komunity s neprostupnou krustou a vědomě ignorují naše právní řády.*” (Vágner 2016: 2). Další článek pochází z NL ve spolupráci s již rozpadlým Blokem proti islámu. Text obsahuje etnocentrismus, nacionalismus a rasismus, ale také netoleranci a odpor k uprchlíkům, tedy aspekty znovu odpovídající teoriím pravicovému extremismu. „*Imigranti tak u nás mohou rozšířit řady nepřizpůsobivých a posílit již tak rozsáhlou organizovanou zločinnost, tak jak to můžeme pozorovat v západní Evropě.*” (Vágner 2016: 2).

Další článek obsahuje prvky nacionalismu, rasismu a znovu odkazuje na silný národ, což jsou opět atributy pravicového extremismu: „*Imigrační krizi doprovází vzestup kriminality.*” [...] “*V souvislosti s ilegální migrací vzroste kriminalita, převážně v krajích sousedících s Německem, jako je právě Liberecký kraj. Bude nutné lépe chránit státní hranice. To vše dohromady znamená, že občan se musí*

spoléhat pouze na sebe.” (Kubáň 2016: 2). Následující článek pochází ze stejného vydání a vykazuje stejné prvky pravicového extremismu jako předchozí: *„Islám není náboženství, ale ideologie, ve které je postavení muže nadřazeno všemu.“* [...] *“Ideologie islámu podle nás není slučitelná s lidskými právy a naším cílem je zakázat její šíření.”* (Klímková 2016: 2). Nadále se v tomto tvrzení vyskytuje populismus, který se snaží vyřešit komplexní problém jednoduchým řešením.

Pravicoví extremisté odkazují na tradici a odvolávají se ve slávě k historii národa, podobně jako jsem představoval v mediálních reprezentacích výše. Následující text z NL potvrzuje, že Úsvit splňuje další atribut pravicového extremismu i ve svém periodiku. V perexu článku stojí: *„Je mi velmi smutno, když se musím dívat, jak jsou pošlapávány naše národní tradice a mladá generace naprosto a cíleně vytrhávána z kořenů svébytnosti.”* (Franková 2016: 2). Dále text pokračuje: *“Národ České kotliny má být na co hrdý. Bohužel, dnes se ve školách učí něco poněkud jiného. Především, jak se máme chovat k cizincům a respektovat jejich práva, byť je to mnohdy na úkor práv a tradic našich.”* Další část článku odpovídá teoriím pravicového radikalismu Lepsyho a Veena, text odmítá a kritizuje EU: *„Dnes je darování „šperků“ z domácí porážky trestné. Sousedka Vám nesmí prodat mléko od vlastní stračeny. To vše a mnoho jiného jsme opustili a opouštíme pod diktátem Bruselu.”* (Franková 2016: 2). Článek se nadále navrácí k odkazu k historii národa a tradici a nově odmítá moderní společnost, což je další atribut pravicového extremismu: *“Co na tom, že to bylo po staletí tradiční a udržovalo především život na vsích tzv. pospolu? Vesnici nesmyslnými direktivami a zákazy ničíme a dříve soběstačný venkov je rozvrácen.”* [...] *„Národ, který nezná a nectí své tradice, neříká mu naprosto nic úcta k předkům a bohaté historii není národem ale množinou jednotlivců.”* (Franková 2016: 2). Podobně můžeme zaznamenat pravicový extremismus ve vydání NL pro Pardubický kraj: *„Národní hrdost, která vzešla z naší společné historie, je nejlepším štítem před infiltrací cizích, nepřátelských vlivů do naší společnosti.”* (Andrle 2016: 2). Další článek s nadpisem *„STOP imigraci zelená hokejové hrdosti”* (Svoboda 2016: 2) odpovídá opět teoriím pravicového extremismu, v němž jsem zaznamenal důraz na silnou roli národa v jedinci, včetně etnocentrismu a nacionalismu: *„V době, kdy uprchlíci*

nechtějí často respektovat naši kulturu, a dokonce ohrožují naše školství, je sport pro děti strašně důležitý. A speciálně hokej je pro nás nadějí, jak v mladé generaci budovat národní, ale i třebíčskou hrdost, která je nejlepším lékem, jak ubránit Česko před islámskou kulturou.” (Svoboda 2016: 2).

Ve vydání pro Královohradecký kraj se Úsvit a Blok proti islamizaci vymezují vůči výroku předsedy strany STAN Petru Gazdíkovi, jenž prohlásil, že *„Krajské volby nejsou o tom, co udělá stát s uprchlíky, jak zajistí obranu, zda zavede, či zruší zdravotní poplatky.“* (Hnyková – Franková 2016: 2), článek pokračuje: *„Úsvit s Blokem proti islamizaci v Libereckém kraji udělá vše pro to, abyste se svými názory neuspěl. Uděláme vše pro to, aby se krajské, tedy nejbližší, volby staly referendem o kvótách na imigranty a ochraně hranic. Bezpečná hranice znamená bezpečný domov!”* (Hnyková – Franková 2016: 2). Tento text odpovídá teoriím extremismu, jelikož prosazuje jednu pravdu, na základě které odsuzuje ostatní myšlenkové proudy. Část článku *„Bezpečná hranice znamená bezpečný domov”* (Hnyková – Franková 2016: 2) odkazuje na teorie pravicového extremismu, ve smyslu silného národa a nacionalismu.

Za pravicově radikální a populistický lze označit návrh trestního zákona s názvem *„Můj dům můj hrad”* (Redakce NL 2016e: 7), tento zákon má rozšířit právní ochranu občana v případě, že se rozhodne bránit útočníkovi na svém pozemku. Úsvit s Blokem proti islamizaci nadále argumentují, že tento zákon je potřeba právě v době migrační „krize”, *„...krajské volby však musí být referendem o vládě, která k nám nyní láká imigranty a nedává prostor se občanům doma bránit.”* (Redakce NL 2016e: 7). Výrok odpovídá teoriím populismu, zejména kvůli snaze zdůraznit referendum jako přímou demokracii, která budí autentičtější politiku. Výrok také odpovídá teoriím pravicového radikalismu, zejména kvůli zmíněnému populismu a nepřátelství vůči přistěhovalcům.

Za další pravicově extremistický aspekt lze považovat vymezování se vůči mainstreamovým a veřejnoprávním médiím se snahou dehonestovat jejich obsah. Následující článek nám potvrdí, že Úsvit ve vydání NL s dnes již rozpadlým Blokem proti islámu používali i tento atribut pravicového extremismu: *„Veřejnoprávní média mají objektivně a vyváženě informovat. Místo toho lžou,*

cenzurují informace a manipulují své diváky a posluchače. Lidí, kteří takovým mediím věří, rychle ubývá.” (Redakce NL 2016f: 1).

Bernt Hagtvet ve své teorii pravicového extremismu uvádí, že pro jeho příznivce je důležitá militarizovaná a bojová společnost. To zase odpovídá následujícímu článku s nadpisem „*Podplukovník Kratochvíl: Obnovme Stráž obrany státu*” a následujícím textem: „*Chceme zvýšit bezpečnost země. Chceme lidem umožnit, aby se zapojili do obrany svého kraje. Zároveň zabránit tomu, aby spontánně a neřízeně vznikaly různé místní domobrany.*” (Kratochvíl 2016: 2). Podobný článek se objevil i v jiném vydání Úsvitu s Blokem proti islámu: „*...jsme proto podpořili vznik nadačního fondu Stráže obrany státu s cílem vytvořit bezpečnostní sbor dobrovolníků, kteří by v případě potřeby pomohli s ochranou hranic, nebo pořádkovou službou například ve vyloučených oblastech.*” (Zilvar 2016: 2).

4.4. Obsahová analýza sociálních sítí

V oblasti sociálních sítí se politická strana Úsvit Národní Koalice nejvíce zaměřuje na Facebook, kam přispívá zpravidla jedním až dvěma statusy denně (FB 2017). Ostatní sociální sítě využívá strana minimálně, anebo vůbec. Například Twitter využívá Úsvit velmi zřídka. Oficiální twitterové stránky strany mají poslední příspěvek ze září roku 2014 (Twitter 2013). Z jednotlivých poslanců strany je pak na Twitteru nejaktivnější Marek Černoch, který většinou přispívá jedním “tweetem” denně. Často ale pomocí Twitteru odkazuje na příspěvky svých facebookových stránek (Twitter 2014). Předseda strany Lidinský Twitterem ani nedisponuje, zrovna tak strana není aktivní na sociální síti Instagram. Z výše uvedených důvodů jsem se rozhodl podrobit obsahové analýze pouze Facebook.

Mediální reprezentace Úsvitu na sociální síti Facebook jsou z velké části podobné reprezentacím uvedených výše, proto jsem se také rozhodl uvádět výroky, které nebyly doposud obsaženy v obsahové analýze strany. Tato kapitola tak bude spíše doplněním výše uvedených mediálních reprezentací.

Obecně lze říci, že extremistické a radikální výroky Úsvitu jsou zaměřeny především vůči Sobotkově vládě, EU a proti německé kancléřce Merkelové. Sobotka je pak ve vyjádřeních strany označován za neschopného politika, který údajně podlézá Bruselu, příkladem může být následující příspěvek: „*Trestní oznámení na premiéra Sobotku je podáno pro obecné ohrožení, sabotáž a maření úkolů úřední osoby z nedbalosti. Premiér ohrožuje bezpečnost ČR, když fakticky podepsal bílý šek pro příliv zatím neupřesněného počtu osob z Turecka a současně dalších osob dle přerozdělovacího mechanismu, tedy kvót, a tím ohrozil obranyschopnost a vnitřní bezpečnosti ČR.*” (FB 2016). Kritika německé kancléřky Merkelové se ve vyjádřeních strany objevuje nejčastěji v této podobě: „*Pokud kancléřka Merkelová pozve do Německa a do Evropy statisíce Syřanů a tím způsobí největší imigrační a bezpečnostní krizi v moderní historii Evropy, měla by okamžitě rezignovat. A to jsem ještě mírný! Díky její politice umírali lidé a některé její kroky by se daly označit za trestný čin! Na to už omluva nestačí.*“ (FB 2016a). Tato tvrzení lze přiřadit k teoriím politického radikalismu Miroslava Mareše, a to z důvodu výrazného nespokojení vůči míře zabezpečení práv. Za radikální můžeme také považovat vymezování se vůči EU. Z hlediska pravicového radikalismu tvrzení odpovídá teoriím Lepsyho a Veena, jelikož se v prohlášení vyskytují anti postoje vůči všemu cizímu, především v podobě nepřátelství vůči přistěhovalcům. Značný je také populismus, který staví premiéra Sobotku a kancléřku Merkelovou do role nedůvěryhodných obhájců zájmů lidu, což odpovídá teoriím populismu Havlíka a Pinkové. Podobnou kritiku ze strany Úsvitu na premiéra ČR lze zaznamenat také vůči jeho pozici k EU, což lze přiřadit k teoriím pravicového radikalismu Lepsyho a Veena a populistickým teoriím Havlíka a Pinkové: „*Během svého působení Sobotkova vláda hlasuje skoro výhradně pro návrhy a zájmy Evropské unie. Z celkových 278 hlasování o předložených návrzích hlasovala pouze 6x proti a 4x se zdržela. Takto vypadá boj za naše zájmy a suverenitu? Dejme STOP probruselské vládě a vezměme si náš osud zpět do vlastních rukou.*” (FB 2016b). Výrok lze klasifikovat také jako pravicově extremistický zejména kvůli důrazu na silný suverénní národ.

Představitelé Úsvitu využívají Facebook jako nástroj mediální komunikace, která umožňuje rychlou reakci na různé události ve světě. Z tohoto důvodu jsem zaznamenal v příspěvcích strany mnoho „afektovaných“ prohlášení, které hrají na emoce a zaměřují se na strach, což odpovídá teoriím populismu Jana Charváta jako stylu populistické techniky. Takto se vyjádřil poslanec strany Marek Černoš k berlínskému teroristickému útoku: „*A pak „někdo“, kdo nemá úctu k životu tyto životy ukončí teroristickým činem. „Někdo“, kdo říkal, jak potřebuje pomoci. A my mu pomohli. Jeho „poděkováním“ jsou mrtví, zranění, bolest a hrůza.*“ (FB 2016c). Také následující příspěvek odpovídá výše uvedeným teoriím populismu: „*Tato tragédie neotevře oči veřejnosti, stejně jako nedávné útoky v Paříži, Bruselu, Nice a na dalších místech. Zapomínáme rychle... Bohužel rychle nezapomenou ti, kterým bude u štědrovečerního stolu někdo chybět.*“ (FB 2016d).

Dále se v příspěvcích strana vymezuje vůči multikulturalismu. Toto slovo Úsvit používá zásadně v pejorativních konotacích a bývá mnohdy spojováno v souvislosti s migrací a ostatními zeměmi, které multikulturalismu již „podlehly“, což jsou nejčastěji země jako Francie, Německo, VB atd. Následující tvrzení odpovídá teoriím pravicového radikalismu Lepsy a Veena, jelikož je zaměřený proti pluralismu mínění a vykazuje jasné nepřátelství vůči přistěhovalcům. Výrok dále odpovídá výše uvedeným teoriím populismu Jana Charváta: „*Nedávno jsem navštívil Paříž a zjistil jsem, že toto slavné město umírá na socialistický multikulturalismus. Vypadá to tam jako v rozvojové zemi. Mnohé obchody jsou zavřené, vaří se na ulicích, všude je nepořádek. Upadá střední třída a město ovládají byrokraté a přistěhovalci.*“ (FB 2016e).

Strana na Facebooku často pracuje s antagonistickými skupinami: „sluníčkáři“, kteří jsou také reprezentováni „pražskou kavárnou“. Druhou skupinou je „Úsvit“, jenž zastává pozici jediných skutečných zastánců zájmu lidu. Toto rozdělování lze přirovnat k teoriím populismu Cassee Muddea. „Sluníčkáři“ jsou skupinou lidí, která jde podle Úsvitu proti národu, a dokonce jej i ohrožují. „*Od pondělka registrujeme útoky sluníčkářů a pražské kavárny na všechny, kteří nám chtějí pomoci s demonstrací proti islamizaci naší země... [...] ...útoky pseudointelektuálů, kteří jsou ochotni prodat zemi imigrantům.*“ (FB 2016f).

Podobné tvrzení prohlásil předseda strany Lidinský v reakci na kauzu kolem televize Prima, která měla záměrně zobrazovat imigranty v pejorativních konotacích (Forum24: 2016): *„Tleskám Primě, že jako jedna z mála chce informovat o hrozbě jako o hrozbě a nenaskakuje na vítací sluníčkovou vlnu. Jsem rád, že je u nás médium, kde se na rozdíl od jiných, smí říkat pravda.”* (FB 2016g). Příspěvky rovněž odpovídají teoriím pravicového radikalismu Lepsyho a Veena.

Závěr

Jednoznačné zařazení politické strany Úsvit Národní Koalice do extremistického, nebo „jen“ radikálně pravicového politického spektra lze provést obtížně. Odkazují tak na Miroslava Mareše, který upozorňuje, že hranice mezi radikalismem a extremismem jsou zásadně nejednoznačné a do značné míry i „propustné“ (Mareš 2003: 34). Je však potřeba zmínit, že v žádném programovém bodě ani mediálních reprezentacích jsem nenalezl výrok (či programový bod), který by odpovídal teoriím extremismu Seymora Martina Lipseta, Earla Raaba či Uwe Backese s Eckhardem Jessem. Lze tedy říci, že Úsvit formálně akceptuje pluralitní a demokratické zřízení v České republice, a nesplňuje tak atribut extremismu jako antitezi k demokratickému ústavnímu státu ani nijak neútočí na jeho základní hodnoty a pravidla.

V programu se strana snaží pochopitelně vyhnout otevřeným extremistickým formulacím, v zásadě v něm můžeme nalézt prvky pravicového radikalismu a populismu. Ze všeho nejviditelněji se Úsvit ve svém programovém vyjádření snaží prosadit rozšíření instituce referenda, vymezuje se vůči Evropské unii a poukazuje na zkorumpovaný systém. Program, který byl vytvořený pro krajské volby s Blokem proti islámu, přidává k výše zmíněným programovým tématům ještě jiné, často akcentované programové body – požadavek uzavřít hranice národa a zpřísnit azylové zákony, což jsou programové body, které již vykazují některé atributy pravicového extremismu. V tomto programu se objevují diskriminační postoje vůči uprchlíkům a s nimi spojené xenofobní a rasistické výroky. Program také cílí na národ a připomíná jeho historii. Ve společném programu Úsvitu s BPI jsem zaznamenal více nástrojů populistické formy komunikace a větší míru extremistických proklamací oproti programu, který byl koncipovaný samotným Úsvitem.

Nejvíce extremistických výroků jsem zaznamenal v mediálních reprezentacích strany, včetně stranického periodika Národní listy. Zde se plně projevuje antiislamičnost a antiimigrační pozice strany v politickém spektru. Ve výrocích představitelů Úsvitu se objevuje mnoho xenofobních, rasistických a

etnocentristických výroků zaměřených proti muslimské kultuře. Strana odmítá jakékoliv pluralitní mínění, jak názorové, tak náboženské. Zároveň Úsvit používá populismus jako nástroj technické komunikace, ten je silně provázán mediálními reprezentacemi a programatikou. Populismus se ve vyjádřeních členů Úsvitu nejčastěji vyskytuje v simplifikaci reality, kdy například dochází k rozdělování do dvou světů, přičemž ten dobrý je „český národ“ a ten špatný je „islám“. Do toho se promítá i svět třetí „Evropská unie“, který se zastává „špatného islámu“. Podobně často akcentovaným termínem je islamizace, tedy termín, jenž je chápán jako proces přeměny od neislámské země k islámské. Islamizace je vnímána Úsvitem velmi negativně a Islám bývá stranou chybně označován za ideologii, jež je neslučitelná s jakýmkoliv životními hodnotami, pochopitelně včetně těch českých a evropských. Strana se skrze populismus snaží zacílit na emoce lidí a pravidelně vyvolává strach z migrantů. Národní listy pak slouží k šíření názorů a programových stanovisek strany, přičemž se pomocí výše zmíněných populistických technik snaží vytvořit specifickou mentalitu.

V bakalářské práci jsem si stanovil cíl – provést obsahovou analýzu programatiky a mediálních reprezentací politické strany Úsvit Národní Koalice pohledem teorií extremismu a radikalismu. Na základě výše uvedených poznatků lze Úsvit v programovém prohlášení charakterizovat jako stranu pravicově radikální. V mediálních reprezentacích strany ji lze označit za pravicově extremistickou, zejména kvůli zmíněnému postoji k migrantům a islámské kultuře.

Zdroje

Odborná literatura

Akkerman, Agnes - Mudde, Cass - Zaslove, Andrej (2014). How Populist Are the People? Measuring Populist Attitudes in Voters. *Comparative Political Studies* 47 (9), s. 1324–1353.

Alvares, Claudia - Dahlgren, Peter (2016). Populism, extremism and media: Mapping an uncertain terrain. *European Journal of Communication* 31 (1), s. 46–57.

Brzybohatý, Marian (1999). *Terorismus II* (Praha: Police History).

Creamer G., Elizabeth - Ghoston, Michelle (2012). Using a Mixed Methods Content Analysis to Analyze Mission Statements From Colleges of Engineering. *Journal of Mixed Methods Research* 7(2) s. 110 - 120.

Černý, Petr (2005). *Politický extremismus a právo* (Praha: Eurolex Bohemia).

Disman, Miroslav (2002). *Jak se vyrábí sociologická znalost* (Praha: Karolinum).

Fiala, Petr – Mareš, Miroslav (1998). Programová analýza SPR-RSČ a KSČM z hlediska politického extremismu. In: Fiala, Petr ed., *Extremismus a radikalismus v České Republice* (Brno: Sýkora), s. 95-114.

Fiala, Petr (1998). Český politický extremismus a radikalismus z hlediska politologie. In: Fiala, Petr ed., *Extremismus a radikalismus v České Republice* (Brno: Sýkora), s. 7-16.

Fleming, N.C. (2014). Political Extremes and Extremist Politics. *Political studies Review* 12, s. 395–401.

Hagtvet, Bernt (1994). Right-Wing Extremism in Europe. *Journal of Peace Research* 31, s. 241–246.

Havlík, Vlastimil - Pinková, Aneta (2012). Populisté, protestní strany, outsideři? Několik poznámek ke konceptualizaci populistických politických stran. *Rexter* 2, s. 121–153.

Charvát, Jan (2007). *Současný politický extrémismus a radikalismus* (Praha: Portál).

Chmelík Jan a kol. (2012). *Extremismus* (Plzeň: Aleš Čeněk).

Kupka, Petr – Laryš, Martin – Smolík, Josef (2009). *Krajní pravice ve vybraných zemích střední a východní Evropy: Slovensko, Polsko, Ukrajina, Bělorusko, Rusko* (Brno: Masarykova univerzita).
Lipset, S. M. – Raab, E. (1973). *The politics of unreason: right-wing extremism in America, 1790–1970* (New York: Harper Torchbook).

Mareš Miroslav (2003). *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR* (Brno: Barrister Principal).

Merkel- Peter, Weinberg- Leonard (2005). *Right Wing Extremism in the Twenty-First Century* (Portland: Frank Cass Publishers).

Mudde, Cass (2007). *Populist radical right parties in Europe* (Cambridge: Cambridge University Press).

Rooduijn, Maathijs - Akkerman, Tjitske (2015). Flank attacks: Populism and left-right radicalism in Western Europe. *Party Politics*, s. 1–12.

Smolík, Josef - Vejvodová, Petra (2012). Vybrané techniky sběru dat v prostředí krajní pravice. *Rexter* 1, s. 36–71.

Strmiska, Maxmilián (1998). Demokracie, extremismus, antisystémové orientace. In: Fiala, Petr ed., *Extremismus a radikalismus v České Republice* (Brno: Sýkora), s. 27–44.

Stulík, Ondřej (2016). Diskurzivní analýza Národních listů: národ vs. islám a Laclauův populistický matrix. *Středoevropské politické studie* 2-3 (18), s. 223–252
zemích střední a východní Evropy (Brno: Mezinárodní politologický ústav).

Internetové zdroje

Evropské hodnoty (2016). *Tisková konference k výsledkům analýzy českých dezinformačních a manipulativních webů* Dostupné na: <http://www.evropskehodnoty.cz/akce/fss-tteh/>, 4. 3. 2017

Ministerstvo vnitra (2015). *Výroční zpráva o extremismu na území České republiky v roce 2015* (<http://www.mvcr.cz/clanek/vyrocní-zpráva-o-extremismu-na-uzemí-ceske-republiky-v-roce-2015.aspx>, 24. 1. 2017).

Ministerstvo vnitra (2010). *Extremismus* (<http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>, 24.1. 2017).

Poslanecká sněmovna parlamentu České Republiky (2013). *Poslanecký klub Úsvit – Národní Koalice* (<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=5900>, 1. 2. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2015). *Naše republika přehlasována, ale opravdu si velké státy neuvědomují co dělají?* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/nase-republika-prehlasovana-ale-opravdu-si-velke-staty-neuvedomuji-co-delaji/>, 14. 2. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2015a). *Marek Černoch: miluji svobodu a tuto zemi!* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/marek-cernoch-miluji-svobodu-a-tuto-zemi/>, 16. 3. 2017).

Úsvit národní koalice (2015b). *Stanovy politické strany Úsvit národní koalice.* Dostupné na: <http://www.usvitnarodnikoalice.cz/stanovy/>, 20. 3. 2017

Úsvit Národní Koalice (2015c). *Úsvit zvolil nové vedení a změnil název a logo*(<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/usvit-zvolil-nove-vedeni-a-zmenil-nazev-a-logo/>, 8. 2. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2015d). *Marek Černoch: Nenecháme si nic diktovat a nebudeme sklápět hlavu!* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/nezarazene/marek-cernoch-nenechame-si-nic-diktovat-a-nebudeme-sklapet-hlavu/>, 8. 3. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2015e). *Černoch (Úsvit): Kvóty jsou diktát. Navrháme referendum o EU* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/cernoch-usvit-kvoty-jsou-diktat-navrheme-referendum-o-eu/>, 15. 3. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2015f). *Vláda musí dokázat, že se nenechala přehlasovat dobrovolně. Kvóty nesmíme dodržovat* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/vlada-musi-dokazat-ze-se-nenechala-prehlasovat-dobrovolne-kvoty-nesmimedodrzovat/>, 15. 3. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2015g). *Úsvit: Ministři jednají zbaběle. Je jim milejší poklona EU, než zájmy občanů ČR* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/usvit-ministri-jednaji-zbabele-je-jim-milejsi-poklona-eu-nez-zajmy-obcanu-cr/>, 15. 3. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2015h). *Společné prohlášení Úsvitu – Národní Koalice a Bloku proti islámu: Nový Mnichov odmítáme!* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/spolecne-prohlaseni-usvitu-narodni-koalice-a-bloku-proti-islamunovy-mnichov-odmitame/>, 8. 3. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2015i). *Poslanec Lank interpeluje ministryni Valachovou: Kdo řeší problém s mladistvými imigranty?* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/poslanec-lank-interpeluje-ministryni-valachovou-kdo-resi-problem-s-mladistvymi-imigranty/>, 18. 3. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2015j). *Černoch (Úsvit): Vláda chce přijímat i azylanty-zločince a překrucuje kvůli tomu i mezinárodní smlouvy*

(<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/cernoch-usvit-vlada-chce-prijimat-i-azylyanty-zlocince-a-prekrucuje-kvuli-tomu-i-mezinarodni-smlouvy/>, 16. 3. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2015k). *Budeme odebírat občanství islámským teroristům? Vláda právě projednává návrh Úsvitu* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/budeme-odebirat-obcanstvi-islamskym-teroristum-vlada-prave-projednavana-vrh-usvitu/>, 16. 3. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2015l). *Úsvit k registru smluv: Senát nám posílá cár papíru. Vykopeme se z korupčního marasmu?* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/usvit-k-registru-smluv-senat-nam-posila-car-papiru-vykopeme-se-z-korupcniho-marasmu/>, 10. 3. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2015m). *Stanovisko klubu Úsvit-Národní Koalice k rezignaci Generálního ředitele Českého rozhlasu* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/stanovisko-klubu-usvit-narodni-koalice-k-rezignaci-generalniho-reditele-ceskeho-rozhlasu/> 17. 3. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2016). *Pražská deklarace* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/prazska-deklarace/>, 14. 2. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2016a). *Úsvit Národní koalice s Blokem proti islámu k celoevropské demonstraci sil ve sdružení Pevnost Evropy: Dopis policejnímu prezidentovi a žaloba na Týden* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/usvit-narodni-koalice-s-blokem-proti-islam-u-k-celoevropske-demonstraci-sil-ve-sdruzeni-pevnost-evropy-dopis-policejnimu-prezidentovi-a-zaloba-na-tyden/>, 14. 2. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2016b). *Ve zprávě o extrémismu chybí Alwari i Abbas. Chovanče dopracuj to, požaduje Úsvit* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/ve-zprave-o-extremismu-chybi-alwari-i-abbas-chovance-dopracuj-to-pozaduje-usvit/> 14. 2. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2016c). *Naši poslanci* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/lide/poslanec/>, 25. 2. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2016d). *Program strany* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/program-strany/>, 3. 2. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2016e). *Úsvit a Blok proti islámu uzavřou hranice na ochranu země před EU* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/novinky/usvit-a-blok-proti-islam-u-uzavrou-hranice-na-ochranu-zeme-pred-eu/>, 15. 3. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2016f). *Dnes předložíme zákon proti bezvízovému styku s Tureckem* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/poslanci-usvit-dnes-predlozi-zakon-proti-bezvizovemu-styku-s-tureckem/>, 18. 3. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2016g). *Zakážeme burku a nikáb. Bezpečnost je nejdůležitější* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/zakazeme-burku-a-nikab-bezpecnost-je-nejdulezitejsi/>, 17. 3. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2016h). *Předsedkyně ERU Vitásková bude kandidovat za Úsvit. V Senátu chce naplno promluvit o solárním tunelu* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/predsedyne-eru-vitaskova-bude-kandidovat-za-usvit-v-senatu-chce-naplno-promluvit-o-solarnim-tunelu/>, 17. 3. 2017).

Úsvit Národní Koalice (2016i). *Další přešlap Dienstbiera: Úsvit podává trestní oznámení* (<http://www.usvitnarodnikoalice.cz/tiskove-zpravy/dalsi-preslap-dienstbiera-usvit-podava-trestni-oznameni/>, 17. 3. 2017).

Volby.cz (2016). *Volby do zastupitelstev krajů konané dne 7. 10. – 8. 10. 2016* ([y.cz/pls/kz2016/kz63?xjazyk=CZ&xdatum=20161007](http://www.volby.cz/pls/kz2016/kz63?xjazyk=CZ&xdatum=20161007), 3. 2. 2017).

Volby.cz (2013). *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 25. 10. – 26. 10. 2013* (<http://volby.cz/pls/ps2013/ps2?xjazyk=CZ>, 3. 2. 2017).

Publicistické zdroje

Aktuálně (2015). *Úsvit změnil název i předsedu. Povede ho veterán Lidinský* (<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/usvit-meni-nazev-ted-zvoli-i-noveho-predsedu/r~155b70103dc711e5b440002590604f2e/>, 3. 2. 2017).

Aktuálně (2016). *Blok proti islámu vypověděl smlouvu s Úsvitem. Nejednají fěrově, řekl Konvička* (<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/blok-proti-islam-u-vypovedel-smlouvu-s-usvitem-nejednaji-ferove-řekl-konvička/r~2f0b5b120ab111e6a2e00025900fea04/>, 3. 2. 2017).

ČT 24 (2015). *Zeman: Odpůrci migrace by neměli být nálepkováni – své kritiky označil za řvoucí stádo*. (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1620733-zeman-odpurci-migrace-nemeli-byt-nalepkovani-sve-kritiky-oznacil-za-rvouci-stado>, 9. 3. 2017).

ČT 24 (2016). *Mise: Krajské zastupitelstvo. Čím chtějí voliče přesvědčit kandidáti Plzeňska?* (<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/regiony/1914800-mise-krajske-zastupitelstvo-cim-chteji-volice-presvedcit-kandidati-z-plzenska>, 8. 3. 2017).

Deník (2015). *Babiš: Summitu EU nic nevyřešil, hotspoty měly být zřízeny mimo Evropu* (http://www.denik.cz/z_domova/babis-summitu-eu-nic-nevyresil-hotspoty-by-mely-byt-zrizeny-mimo-evropu-20150924.html, 14. 2. 2017).

Deník (2015a). *Bývalou Okamurovu stranu povede válečný veterán Lidinský* (http://www.denik.cz/z_domova/byvala-okamurova-strana-zmenila-nazev-na-usvit-narodni-koalice-20150808.html, 8. 3. 2017).

Deník (2015b). *Politici: Zeman výroky o uprchlících straší veřejnost* (http://www.denik.cz/z_domova/politici-zeman-vyroky-o-uprchlicich-strasi-verejnost-20151016.html, 14. 2. 2017).

Forum24 (2016). *RRTV: Ve vysílání Primy o migrantech byly sporné momenty* (<http://forum24.cz/udalosti/rrtv-ve-vysilani-primy-o-migrantech-byly-sporne-momenty>, 5.4. 2017).

Hospodářské noviny (2016). *Úsvit se přejmenoval na Úsvit s Blokem proti islámu. Chce konkurovat zavedeným stranám* (<http://domaci.ihned.cz/c1-65172480-usvit-se-prejmenoval-na-usvit-s-blokem-proti-islam-u-chce-konkurovat-zavedenym-politickym-stranam>, 3. 2. 2017).

Hospodářské noviny (2016a). *Konvičkův Blok proti islámu vypověděl smlouvu s Úsvitem, který prý nejednal férově* (<http://domaci.ihned.cz/c1-65264040-konvickuv-blok-proti-islam-u-vypovedel-smlouvu-s-usvitem-ktery-pry-nejednal-ferove>, 3. 2. 2017).

IDnes (2015). *Úsvit Národní Koalice* (<http://wiki.idnes.cz/hnuti-usvit-ch6-politici.aspx?klic=455202>, 3. 2. 2017).

IDnes (2016). *Blok proti islámu neexistuje. Vznikla nová Iniciativa Martina Konvičky* (http://zpravy.idnes.cz/blok-proti-islam-u-konvicka-alternativa-pro-cesko-fb7-domaci.aspx?c=A160528_130350_domaci_pku, 3. 2. 2017).

Parlamentní listy (2015). *Ve jménu Alláha se dnes vraždí křesťané, uvedl nový předseda Úsvitu* (<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Ve-jmenu-Allaha-se-dnes-vrazdi-krestane-vedl-se-novy-predseda-Usvitu-391448>, 9. 3. 2017).

Parlamentní listy (2015a). *Šéf Úsvitu Lidinský, vojenský veterán. Byl jsem mezi uprchlíky v Calais. Smáli se, žertovali, žádný smutek. Přechody někdo řídí, je to jako vojenská akce* (<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Sef-Usvitu-Lidinsky-vojensky-veteran-Byl-jsem-mezí-uprchlíky-v-Calais-Smali-se-zertovali-zadny-smutek-Prechody-nekdo-ridi-je-to-jako-vojenska-akce-395851>, 9. 3. 2017).

Parlamentní listy (2016). *Slibují nám bezpečnost a stabilitu, a ani neochrání naše hranice. Merkelová je asi mimozemšťan, obává se Marek Černoch* (<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Slibuji-nam-bezpecnost-a-stabilitu-a-ani-neochrani-nase-hranice-Merkelova-je-asi-mimozemstan-obava-se-Marek-Cernoch-442162>, 14. 2. 2017).

Sociální sítě – zdroje

Facebook (2016).

(<https://www.facebook.com/usvitnarodnikoalice.cz/photos/a.541636472554215.1073741828.526346124083250/1131107876940402/?type=3/>, 5.4. 2017).

Facebook (2016a).

(<https://www.facebook.com/usvitnarodnikoalice.cz/posts/1227398520644670>, 5. 4. 2017).

Facebook (2016b).

(<https://www.facebook.com/usvitnarodnikoalice.cz/photos/a.541636472554215.1073741828.526346124083250/1303875369663651/?type=3&theater>, 5.4. 2017).

Facebook (2016c).

(<https://www.facebook.com/usvitnarodnikoalice.cz/posts/1338257109558810>, 5. 4. 2017).

Facebook (2016d).

(<https://www.facebook.com/usvitnarodnikoalice.cz/posts/1338329476218240>, 5. 4. 2017).

Facebook (2016e).

(<https://www.facebook.com/usvitnarodnikoalice.cz/videos/1168449439872912/>, 5. 4. 2017).

Facebook (2016f).

(<https://www.facebook.com/usvitnarodnikoalice.cz/posts/1231922780192244>, 5.4. 2017).

Facebook (2016g).

(<https://www.facebook.com/usvitnarodnikoalice.cz/photos/a.541636472554215.1073741828.526346124083250/1158726210845235/?type=3/>, 5.4. 2017).

Facebook (2017).

(<https://www.facebook.com/usvitnarodnikoalice.cz/?fref=ts>, 5. 4.2017).

Twitter (2013). (https://twitter.com/hnutiusvit_cz, 5.4. 2017).

Twitter (2014). (<https://twitter.com/CernochUsvit?lang=cs>, 5.4. 2017).

Periodikum Národní listy – zdroje

Andrle, Richard (2016). *Richard Andrle: Český křižák*. Národní listy č. 24, 30. 5. 2016.

Franková, Miroslava (2016). *Franková: Úcta k tradicím, respekt ke kořenům*. Národní listy č. 20, (neuveďeno).

Hnyková, Jana – Franková, Miroslava (2016). *Otevřený dopis Úsvitu a BPi v libereckém kraji Petru Gazdíkovi, předsedovi STAN*. Národní listy č. 20, (neuveďeno).

Klímková, Lenka (2016). *Klímková: Islám je z větší části o krutém boji proti nevěřícím*. Národní listy č. 10, 2016, (neuveďeno).

Koruna, Pavel (2016). *Báňský záchranář Pavel Koruna: Peníze z daní na důchody a mateřskou, ne imigrantům*. Národní listy č. 32, 12. 8. 2016.

Kratochvíl, Ivan (2016). *Podplukovník Kratochvíl: Obnovme Stráž obrany státu*. Národní listy č. 9, 2016, (neuveďeno).

Kubáň, Kamil (2016). *Kubáň: bránit se nesmí být trestné*. Národní listy č. 20, (neuveďeno).

Lidinský (2016). *Rozhovor s předsedou Úsvitu, veteránem Lidinským Prosadíme ochranu hranic a referendum Czexit!* Národní listy č. 32, 12. 8. 2016.

Procházková (2016). *Procházková: v Teplicích i v ČR musí platit padni komu padni*. Národní listy č. 17, (neuveďeno).

Redakce NL (2016). *V pátek a v sobotu, vykopejme Sobotku. Migrantů se zbavme v neděli pak slavme!* Národní listy č. 32, 12. 8. 2016.

Redakce NL (2016a). *Brusel je nám na nic, chceme ochranu hranic*. Národní listy č. 32, 12. 8. 2016.

Redakce NL (2016b). *Referendum o vystoupení ČR z EU Sobotkova koalice blokuje ve Sněmovně*. Národní listy č. 22, 23. 5. 2016.

Redakce NL (2016c). *Brusel nám bere práci*. Národní listy č. 18 (neuveďeno).

Redakce NL (2016d). *Rozhovor s předsedou Úsvitu, veteránem Lidinským ,Úsvit s Blokem proti islamizaci do krajské koalice, jen když všichni podpoří referendum o kvótách a vystoupení z EU*. Národní listy č. 17, (neuveďeno).

Redakce NL (2016e). *Zastřelit zloděje, když mi vlezde domu nesmí být trestný čin!* Národní listy č. 32, 12. 8. 2016

Redakce NL (2016f). *Zrušení televizních poplatků konečně na dosah*. Národní listy č. 9, 2016, (neuveďeno).

Skandera, Rudolf NL (2016). *Krajské volby musí zastavit imigraci, rozkrádání a Brusel. Volte koalici Úsvit s Blokem proti islamizaci*. Národní listy č. 32, 12. 8. 2016.

Svoboda, Martin (2016). *Stop imigraci, zelená národní hokejové hrdosti*. Národní listy č. 6, 2016, (neuveďeno).

Vágner, Jan (2016). *Kostelec nebo mešitov nad orlicí? Těšme“ se už letos*. Národní listy č. 22, 23. 5. 2016.

Zilvar, Jan (2016). *Zilvar: SOS na ochranu hranic míří do sněmovny*. Národní listy č. 13, 2016, (neuveďeno).

Resumé

The bachelor thesis is called „*Content analysis of programmatics and media representation of political party Úsvit - Národní koalice (Dawn – the National Coalition) in the point of view of political extremism and radicalism*“.

The first part deals with various theories of extremism, radicalism and populism. There is also some information about the political party Úsvit - Národní Koalice – e.g. party's inner workings by the statutes, the origin of the party, its members etc. The theoretical part also includes a methodological chapter, which is devoted to a content analysis with a systematic description of their media presentations. I also made a corpus (for the content analysis of their media presentation) which contains 14482 words and it is based on the presentations on channel ČT24, in newspapers Deník, Parlamentní listy, official press proclamations of the party and others.

The second part of this thesis contains theory of extremism and radicalism at media presentations of the party. It includes presentations of the party in their journal "Národní listy" and the social network Facebook, which is mainly used.

There have been found many statements corresponding with theories of right-wing radicalism and extremism. I find many xenophobic, racist and ethnocentric propositions focused against immigration and people from muslim countries - both in the programme of the party and their media presentations. The party also works with populism a lot.